

TÜRKİYE CUMHURİYETİ
ÇAĞ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENTİTÜSÜ
PSİKOLOJİ ANA BİLİM DALI

DOĞAL BİR AFET SONRASI GRUPLARARASI SOSYAL DESTEK:
SOSYAL KİMLİK BAKIŞ AÇISINDAN BİR ÇALIŞMA

TEZİ YAZAN
PINAR YOLCU

Danışman: Doç. Dr. Meltem GÜLER
Juri Üyesi: Dr. Öğr. Üyesi Ufuk KOCATEPE AVCI
Juri Üyesi: Prof. Dr. Banu YAZGAN İNANÇ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

MERSİN / HAZİRAN 2024

ONAY SAYFASI**T.C.
ÇAĞ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ'NE**

2022011029 numaralı öğrencimiz olan **Pınar YOLCU** tarafından hazırlanan “**Doğal Bir Afet Sonrası Gruplararası Sosyal Destek: Sosyal Kimlik Bakış Açısından Bir Çalışma**” başlıklı bu tez çalışması jüri üyelerimiz tarafından **oy birliği** ile **Psikoloji** Anabilim Dalında **YÜKSEK LİSANS TEZİ** olarak kabul edilmiştir.

(Enstitü Müdürlüğünde Kalan Sureti İmzalıdır)

Üniv. Dışı asıl üye - Tez Danışmanı - Jüri Başkanı: Doç. Dr. Meltem GÜLER
(Çukurova Üniversitesi)

(Enstitü Müdürlüğünde Kalan Sureti İmzalıdır)

Üniv. Dışı- Jüri asıl Üyesi: Prof. Dr. Banu YAZGAN İNANÇ
(Toros Üniversitesi)

(Enstitü Müdürlüğünde Kalan Sureti İmzalıdır)

Üniv. İçi - Jüri asıl Üyesi: Dr. Öğr. Üyesi Ufuk KOCATEPE AVCI

Yukarıdaki imzaların adı geçen öğretim elemanlarına ait olduklarını onaylarım.

(Enstitü Müdürlüğünde Kalan Sureti İmzalıdır)

Prof. Dr. Murat KOÇ

Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürü

Not: Bu tezde kullanılan özgün ve başka kaynaktan yapılan bildirişlerin, çizelge, şekil ve fotoğrafların kaynak gösterilmeden kullanımı, 5846 Sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu'ndaki hükümlere tabidir.

İTHAF

Doğal afetlerde gösterilen dayanışma ve yardımlaşmanın ışığında,
tüm afet mağdurlarına ve onları destekleyenlere...

ETİK BEYANI

Çağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tez Yazım Kurallarına uygun olarak hazırladığım tez çalışmada;

- Tez içinde sunduğum verileri, bilgileri ve dokümanları akademik ve etik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi,
 - Tüm bilgi, belge, değerlendirme ve sonuçları bilimsel etik ve ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu,
 - Tez çalışmada yararlandığım eserlerin tümüne uygun atıfta bulunarak kaynak gösterdiğimi,
 - Kullanılan verilerde ve ortaya çıkan sonuçlarda herhangi bir değişiklik yapmadığımı,
 - Bu tezde sunduğum çalışmanın özgün olduğunu,
- bildirir, aksi bir durumda aleyhime doğabilecek tüm hak kayıplarını kabullendiğimi beyan ederim.

Pınar YOLCU

TEŞEKKÜR

Sosyal kimlik ile diğerlerinden farklılaşma veya bir başkasıyla benzerlik kurma, ilişki kurma ve kendini bir grup içinde tanımlama lisans eğitimim süresince en çok ilgimi çeken konulardan biriydi. Her şeyden önce, tez sürecimde beni destekleyen ve ilhamını esirgemeyen, anlayışını ve teşvikini hissettiğim danışmanım Doç. Dr. Meltem Güler'e en derin şükranlarımı sunmak isterim.

Bu süreçte beni anlayışla karşılayan ve her zaman yanımda olan aileme de en derin teşekkürlerimi sunmak istiyorum. Anne, babam, ablam ve kardeşime, verdikleri destek, sağladıkları sevgi dolu aile ortamı ve bana aşıladıkları sorgulayıcı ve eleştirel bakış açısı için minnettarım. Siz olmadan bu başarıyı elde edemezdim.

Ailem dışında, bu süreçte bana yardımcı olan ve destek veren Hakan, Eren ve Seren arkadaşlarıma ve çalışma arkadaşlarıma da teşekkür etmek istiyorum. Her birinizin katkısı, bu tezin tamamlanmasında önemli bir rol oynadı.

Son olarak, bu çalışmanın katılımcılarına ve tez sürecimde bana yardım eden herkese teşekkürlerimi sunarım.

ÖZET

DOĞAL BİR AFET SONRASI GRUPLARARASI SOSYAL DESTEK: SOSYAL KİMLİK BAKIŞ AÇISINDAN BİR ÇALIŞMA

Pınar YOLCU

Yüksek Lisans Tezi, Psikoloji Ana Bilim Dalı

Tez Danışmanı Doç. Dr. Meltem GÜLER

Haziran 2024, 66 sayfa

Yapılan bu çalışma, 6 Şubat 2023 tarihinde Kahramanmaraş merkezli depremden etkilenen Suriyeli bireylere, Türk bireyler tarafından sağlanan sosyal destek düzeyi ile ilişkili etmenleri incelemektedir. Çalışma, paylaşılan sosyal kimlik ile özdeşleme düzeyi, dini ve etnik kimlikle özdeşleşme düzeyi, gruplararası temas ve depremi deneyimleme düzeyi ve dış gruba verilen sosyal destek arasındaki ilişkilerle odaklanmaktadır. Yapılan bu araştırma, Sosyal Kimlik Kuramı (Tajfel ve Turner, 1979) ve Gruplararası Temas Kuramı (Allport, 1954; Pettigrew, 1998) çerçevesinde yapılandırılmış olup, depremden etkilenen 150 katılımcıyı içermektedir.

Bulgular, paylaşılan kimlik (depremzede kimliği) ile özdeşleşme düzeyinin dış gruba sağlanan sosyal destekle pozitif yönde ilişki içinde olduğunu göstermektedir. Ayrıca, gruplararası temasın hem niceliği hem de niteliği, dış gruba verilen sosyal destek verme düzeyi ile pozitif yönde ilişkiler göstermiştir. Ancak, dini kimlik (Müslüman kimliği) ve etnik kimlik (Türk kimliği) ile özdeşleşme ile sosyal destek verme düzeyi arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır. Depremi olumsuz yönde daha fazla deneyimleme ile sosyal destek verme düzeyi arasında da anlamlı bir ilişki gözlenmemiştir. Sonuçlar, sosyal desteğin belirleyicileri olarak depremzede kimliği olarak paylaşılan kimliğin ve temasın, bireylerin dış gruba sosyal destek verme için önemli bir etmen olduğunu önermektedir.

Ayrıca yapılan analizler sonucunda paylaşılan kimlik (depremzede kimliği) ile özdeşleşme düzeyi, daha yüksek sosyal destek düzeyini öngörmektedir. Benzer şekilde, gruplararası temasın hem niceliği hem de niteliği, sosyal desteğin güçlü öngörücüleridir. Ancak, dini kimlik (Müslüman kimliği) ve etnik kimlik (Türk kimliği)

ile özdeşleşme, sosyal destek sağlama düzeyini anlamlı şekilde öngörmemektedir.

Deprem deneyimi düzeyi de sosyal desteği öngörmemektedir. Yapılan analizler, paylaşılan kimlik ile özdeşleşme düzeyinin ve temasın, sosyal destek sağlama düzeyinin belirleyicileri olarak önemli rol oynadığını ve grupların dış gruba sosyal destek sağlama düzeyi ile ilişkili olduğunu göstermektedir.

Araştırmanın bulguları, deprem sonrası dış gruba verilen sosyal destek etmenlerini anlamak ve geliştirmek için önemli bir temel sunmaktadır. Doğal afetlerin sıkça yaşandığı Türkiye’de zorunlu göç yaşayan Suriyeli bireyler ile Türk bireyler arasındaki sosyal destek etmenlerini anlamak, bu konudaki alan yazına önemli katkılar sunabilir ve toplulukların felaket sonrası toparlanma süreçlerine dair değerli bilgiler sağlayabilir. İlerleyen çalışmalarda, farklı demografik gruplar arasında benzer araştırmalar yapılarak, bulguların genellenebilirliği ve farklı kültürel bağlamlarda dış gruba verilen sosyal desteğin belirleyicileri daha detaylı incelenebilir. Ayrıca, daha geniş örneklem grupları ve uzunlamasına çalışmalarla, paylaşılan kimlik ve gruplararası temasın sosyal destek sağlama düzeyi ile ilişkisi daha derinlemesine araştırılabilir.

Anahtar Kelimeler: Sosyal kimlik, gruplararası temas, sosyal destek, deprem

ABSTRACT**INTERGROUP SOCIAL SUPPORT FOLLOWING A NATURAL DISASTER: A
STUDY FROM THE PERSPECTIVE OF SOCIAL IDENTITY****Pınar YOLCU****Master's Thesis, Department of Psychology****Thesis Advisor: Doç. Dr. Meltem GÜLER****June 2024, 66 pages**

This study examines the factors influencing the social support provided by Turkish individuals to Syrian individuals affected by the earthquake centered in Kahramanmaraş on February 6, 2023. The study investigates the effects of shared social identity, the level of identification with ethnic and religious identity, intergroup contact, and the level of earthquake experience on social support. This research, structured within the theoretical frameworks of Social Identity Theory (Tajfel and Turner, 1979) and Intergroup Contact Theory (Allport, 1954; Pettigrew, 1998), included 150 Turkish individuals affected.

The findings indicate that the level of identification with a shared identity (earthquake victim identity) positively correlates with social support. Additionally, both the quantity and quality of intergroup contact showed strong positive relationships with social support. However, identification with Muslim identity and Turkish identity did not have significant relationships with social support. The level of earthquake experience also did not show a significant relationship with social support. The analyses indicate that the level of identification with a shared identity and intergroup contact play significant roles as determinants of the level of social support provided, and are related to the extent to which groups offer social support to out-groups.

Furthermore, the level of identification with a shared identity (earthquake victim identity) predicts higher levels of social support. Similarly, both the quantity and quality of intergroup contact are strong predictors of social support.

However, identification with religious (Muslim) identity and ethnic (Turkish) identity did not significantly predict social support. The level of earthquake experience

also does not predict social support. These results suggest that shared identities and contact are more critical predictors of social support than individuals' personal disaster experiences.

The findings of this research provide a crucial foundation for understanding and enhancing the factors of social support extended to out-groups following an earthquake. In Turkey, where natural disasters are frequent, understanding the social support dynamics between Syrian individuals who have experienced forced migration and Turkish individuals can significantly contribute to the literature in this field and offer valuable insights into the recovery processes of communities post-disaster. Future studies should focus on conducting similar research across different demographic groups to examine the generalizability of the findings and to explore the determinants of social support extended to out-groups in various cultural contexts in greater detail. Furthermore, with larger sample sizes and longitudinal studies, the relationship between shared identity and the level of social support provided through intergroup contact can be investigated more comprehensively.

Keywords: Social identity, intergroup contact, social support, earthquake

ÖN SÖZ

Bu tez çalışması, 6 Şubat 2023 tarihinde Kahramanmaraş merkezli depremde etkilenen Suriyeli bireylere Türk bireyler tarafından sağlanan sosyal destek düzeyini ve bu desteğin arkasındaki etmenleri incelemeyi amaçlamaktadır. Deprem yarattığı yıkıcı sonuçlar, sadece fiziksel kayıplarla sınırlı kalmamış, aynı zamanda toplumların birbirine olan ihtiyaçlarını ve yardımlaşma gereksinimlerini de ön plana çıkarmıştır. Bu bağlamda, topluluklar arasında paylaşılan kimlik, dini ve etnik aidiyet gibi unsurların yanı sıra gruplararası temasın sosyal destek üzerindeki etkileri büyük önem arz etmektedir.

Tez sürecinde desteklerini ve teşviklerini her daim hissettiğim danışman hocam Doc. Dr. Meltem Güler başta olmak üzere, bana yol gösteren ve bu çalışmanın ortaya çıkmasında katkı sağlayan akademik çevreme teşekkür ederim. Ayrıca, depremde etkilenen bireylerle çalışmak bana, insanlık adına önemli sorumluluklar taşıdığımızı ve birbirimize destek olmanın ne kadar büyük bir değer taşıdığını bir kez daha hatırlatmıştır.

Bu araştırmanın sonuçlarının, deprem gibi zorlayıcı koşullarda topluluklar arası sosyal desteğin dinamiklerini anlamaya ve ilerleyen süreçlerde daha güçlü dayanışma ağları kurulmasına katkı sunacağına inanıyorum. Son olarak, bu süreçte bana sabır ve destek gösteren aileme ve tüm sevdiklerime teşekkürü bir borç bilirim.

Pınar YOLCU

İÇİNDEKİLER

KAPAK	i
ONAY SAYFASI.....	ii
İTHAF	iii
ETİK BEYANI.....	iv
TEŞEKKÜR	v
ÖZET	vi
ABSTRACT	viii
ÖN SÖZ.....	x
İÇİNDEKİLER.....	xi
TABLolar LİSTESİ	xiii
EKLER LİSTESİ.....	xiv
1. GİRİŞ.....	1
1.1. Doğal Afetler.....	3
1.2. Doğal Bir Afet Sonrası Sosyal Destek	4
1.3. Sosyal Kimlik Kuramı	5
1.4. Gruplararası Temas	9
2. ÇALIŞMANIN AMAÇ VE KAPSAMI	11
2.1. Hipotezler.....	11
3. YÖNTEM	13
3.1. Katılımcılar.....	13
3.2. İşlem	14
3.3. Veri Toplama Araçları	14
3.3.1. Bilgilendirilmiş Onam Formu	14
3.3.2. Demografik Bilgi Formu	14
3.3.3. Paylaşılan Kimlik (Depremzede Kimliği) ile Özdeşleşme Ölçeği.....	15
3.3.4. Sosyal Destek Ölçeği.....	16
3.3.5. Etnik Kimlik (Türk Kimliği) İle Özdeşleşme Ölçeği	17
3.3.6. Dini Kimlik (Müslüman Kimliği) ile Özdeşleşme Ölçeği.....	18
3.3.7. Gruplararası Temasın Niceliği ve Niteliği Ölçeği	19
3.3.8. Depremi Deneyimleme Ölçeği	19
4. BULGULAR	21
5. TARTIŞMA.....	24

5.1. Paylaşılan Kimlik ve Sosyal Destek Arasındaki İlişkiye Yönelik Analiz Bulgularının Değerlendirilmesi.....	24
5.2. Gruplararası Temasın Sıklığının ve Niteliğinin Sosyal Destek İle İlişkisine Yönelik Analiz Bulgularının Değerlendirilmesi.....	26
5.3. Dini Kimlik (Müslüman Kimliği) ve Sosyal Destek Arasındaki İlişkiye Yönelik Analiz Bulgularının Değerlendirilmesi.....	27
5.4. Etnik Kimlik (Türk Kimliği) ve Sosyal Destek Arasındaki İlişkiye Yönelik Analiz Bulgularının Değerlendirilmesi.....	28
5.5. Depremi Deneyimleme ve Sosyal Destek Arasındaki İlişkiye Yönelik Analiz Bulgularının Değerlendirilmesi.....	29
6. SONUÇ VE ÖNERİLER.....	30
KAYNAKLAR.....	32
EKLER	37

TABLULAR LİSTESİ

Tablo 1. <i>Araştırmaya Katılan Katılımcıların Sosyo-Demografik Özelliklerine Göre Dağılımı</i>	13
Tablo 2. <i>Paylaşılan Kimlik (Depremzede Kimliği) İle Özdeşleşme Ölçeğinin Faktör Yapısı</i>	15
Tablo 3. <i>Sosyal Destek Ölçeğinin Faktör Yapısı</i>	16
Tablo 4. <i>Etnik Kimlik (Türk Kimliği) İle Özdeşleşme Ölçeğinin Faktör Yapısı</i>	17
Tablo 5. <i>Dini Kimlik (Müslüman Kimliği) İle Özdeşleşme Ölçeğinin Faktör Yapısı</i>	18
Tablo 6. <i>Depremi Deneyimleme Ölçeğinin Faktör Yapısı</i>	20
Tablo 7. <i>Korelasyon Analizi</i>	21
Tablo 8. <i>Hiyerarşik Regresyon Analizi</i>	22

EKLER LİSTESİ

EK A: Tez Etik Kurul Onayı	37
EK B: Bilgilendirilmiş Onam Formu	42
EK C: Demografik Bilgi Formu.....	44
EK D: Dini Kimlik (Müslüman Kimliği) ile Özdeşleşme Ölçeği	45
EK E: Etnik Kimlik (Türk Kimliği) ile Özdeşleşme Ölçeği.....	46
EK F: Paylaşılan Kimlik (Depremzede Kimliği) ile Özdeşleşme Ölçeği	47
EK G: Sosyal Destek Ölçeği.....	48
EK H: Gruplararası Temasın Niceliği ve Niteliği Ölçeği	49
EK I: Depremi Deneyimleme Ölçeği	50
EK İ: SOBE Tez Etik İzin İstek Yazısı	51
EK J: Çağ Üniversitesi Rektörlüğü Tez Etik İzin İstek Yazısı	52

1. GİRİŞ

Toplumsal acil durumlar ve doğal afetler çok sayıda insanı tehlikeye sokan ve hayati kaynakların ya da güvenliğe ulaşma fırsatlarının hızla azaldığı olaylardır (Drury ve arkadaşları, 2016). Özellikle deprem gibi beklenmedik doğal afetlerde, kamu kurumları ve sivil toplum kurumları olumsuz toplumsal ve psikolojik etkilerini azaltma yönünde girişimlerde bulunurlar. Olumsuz durumları deneyimleyen bireylerin de afet sonrası dönemde birbirlerine yönelik maddi ya da manevi sosyal destek vermesi önemli bir konudur (Çalışkan ve Kaya, 2021).

Alan yazın incelendiğinde bir tehdit ya da tehlike algısının hayatta kalanlar arasında ortak bir kader duygusuyla paylaşılan bir sosyal kimliği yaratabildiği görülmüştür. Paylaşılan sosyal kimlikler, grupların birbirine sosyal destek vermesi açısından hayati öneme sahiptir (Drury ve arkadaşları, 2016). Drury, Cocking ve Reicher'in (2009), Londra'da 7 Temmuz 2005'te meydana gelen bombalama olayından sonra yaptığı çalışmada hayatta kalanlar arasında ortak bir kaderi paylaşma ile ortak bir grup üyeliğinin varlığının oluştuğu ve bu bireyler arasında dayanışmanın arttığı gözlenmiştir. Benzer şekilde, 2010 yılında Şili depremi ve tsunami üzerine Drury ve arkadaşları'nın (2016) yaptığı bir araştırmada doğal afetlerin yaygın etkisinden kaynaklanan ortak kaderin, olaydan etkilenen diğer insanlarla paylaşılan sosyal kimliği ortaya çıkardığı bulunmuştur. Doğal afetler, hem bireyleri hem de geniş toplulukları etkilemektedir. Afet sonrasında topluluklar bir yoldaşlık duygusu ve sosyal destek varlığı ile olumsuz etkilerin üstesinden gelmeye çalışmaktadırlar. Felaketlerde ortaya çıkan gruplar, genellikle "özgeci topluluklar" ya da "terapötik topluluklar" olarak tanımlanmaktadır. Özgeci ya da terapötik toplulukların ortaya çıkması, hayatta kalanların ortak bir kader duygusu yaşamasına bağlanmış ve sosyal destek vermede artışa neden olabildiği bulunmuştur (Nntontis, 2020). Sosyal Kimlik Kuramına göre, bireyler grup üyeliklerinden kaynaklanan ortak kimlikler aracılığıyla sosyal bağlar kurarlar ve bağlar, bireylerin grup içi ve grup dışı üyelere karşı sorumluluk ve yardım etme istekliliğini arttırmaktadır. Özellikle, doğal bir afet sonrası dayanışma ve sosyal destek sağlama davranışları, paylaşılan sosyal kimlik algısı ile güçlenmektedir (Haslam ve arkadaşları, 2005).

Alan yazın incelendiğinde, dini kimliğin de ortak bir kimlik algısı olarak bireylerin aynı dini inanca sahip olan diğer bireylere sosyal destek sağlama eğilimlerini artırdığı

görülmüştür. Dini topluluklar, üyelerine güçlü sosyal ağlar ve destek mekanizmaları sağlar (Krause, 2006). Diğer bir sosyal kimlik olan etnik kimlik ile özdeşleşmenin ise bireylerin dış gruplara sosyal destek sağlama düzeyi ile ilişkili olduğu bulunmuştur. Bir dış gruba sosyal destek verme üzerine yapılan çalışmalar ortak kimliklerin ötesinde diğerleri ile temas kurmanın önemine de işaret etmektedir. Örneğin, etnik kimlik ile güçlü bir şekilde özdeşleşme, önyargıları artırabilirken, olumlu yönde dış grup ile kurulan temas ve ortak hedefler sosyal destek sağlama davranışlarını artırabilir (Phinney, 1990). Buradan yola çıkılarak aktarılabilecek olan bu çalışmada, etnik kimliğin ve dini kimliğin ve dış grup ile kurulan temasın nitelik ve niceliğinin verilen sosyal destek sağlama düzeyi ile ilişkisi ayrıntılı bir şekilde incelenecektir. Özellikle, afet sonrası dönemde, Türk bireylerin kendileri gibi depremi deneyimleyen zorunlu göç ile Türkiye'ye gelen Suriyeli bireylere sosyal destek verme düzeyleri ile ilişkili etmenler araştırılacaktır.

Alan yazında, yapılan bir çalışmada 2011 Japonya depremi sonrasında, depremi deneyimleme ve sosyal destek arasındaki ilişki incelenmiştir. Araştırma sonuçları, depremi deneyimleme düzeyi arttıkça, grup düzeyindeki duyguların sosyal destek sağlama davranışlarını yönlendirdiğini ve ayrıca olumlu duyguların sosyal destek sağlama niyetlerini artırdığını göstermektedir (Sun ve arkadaşları, 2013). Yapılan bu çalışmada, doğal afete maruz kalma seviyesinin, diğer bir deyişle depremi deneyimleme düzeyinin ortak kader algılarını öngörmesi ve depremden etkilenen dış gruptan insanlara yönelik artan sosyal destek düzeyini öngörmesi beklenmektedir.

Diğer bir grup üyesi ile kurulan temasın, gruplar arasındaki sosyal destek ağlarının gelişiminde kritik bir rol oynadığı çeşitli çalışmalarla kanıtlanmıştır. Farklı etnik veya dini gruplar arasında gerçekleşen temaslar, ön yargıları azaltabilir ve grup dışı üyelere yönelik sosyal destek davranışlarını teşvik edebilir. Temasın sıklığı ve kalitesi, etkilerin gücünü belirleyen önemli birer etmendir (Pettigrew ve Tropp, 2006). Hässler ve arkadaşları (2020), tarafından yapılan büyük ölçekli bir çalışmada, gruplararası temasın, gruplar arasındaki ilişkileri güçlendirerek sosyal desteği, dayanışma ve birlikte çalışma isteğini arttırdığı gözlenmiştir.

Drury (2012), doğal bir afet sonrası, bir dış gruba verilen sosyal desteğin duygusal ve koordineli sosyal destek olarak iki boyutta sunulabileceğini öne sürmektedir. Duygusal destek, acıları paylaşmak ve koordineli destek ise doğal afet sonrası dış grubun maddi koşullarını iyileştirici etkinliklere destek vermesi ile tanımlanmaktadır.

Doğal bir afet sonrası sosyal destek bireylerin, dış grup üyesine yardımı salt bir yardım davranışının ötesinde, topluluk yararına etkinlikleri koordine etmeye destek vermesini de içerir (Drury, 2012). Her iki destek türü de sosyal destek verme sürecinin önemli bir parçasıdır. Sosyal destek türlerini bu şekilde birleştirmek, bireylerin sadece birbirlerine duygusal destek sağlama sıklığını değil, aynı zamanda koordineli sosyal destek faaliyetlerine katılım düzeyini de içeren daha kapsamlı bir sosyal destek sürecini yansıtmaya yardımcı olunmuştur.

Yapılan bu çalışmada doğal bir afet sonrası paylaşılan sosyal kimlik (depremde kimliği) ile özdeşleşme düzeyinin, dini kimlik (Müslüman) ve etnik (Türk) kimlik ile özdeşleşme düzeyinin, gruplararası temasın ve depremi deneyimleme düzeyinin dış gruba verilen sosyal destek ile ilişkisinin ayrıntılı bir şekilde incelemesi hedeflenmiştir. Çalışma, deprem sonrası dönemde Türk bireylerin kendileri gibi depremi deneyimleyen Suriyeli bireylere sosyal destek verme düzeyleri ile ilişkili etmenleri anlamayı amaçlayarak, sosyal destek dinamiklerini daha iyi öngörmemizi sağlayacak şekilde, deprem sonrası dönemde paylaşılan sosyal kimliklere sahip bireylerin diğer paylaşılan kimliğe sahip bireylere sağladıkları sosyal destek düzeyini, iki grubun temasının niceliğinin ve sıklığının ve depremi deneyimleme düzeyinin sosyal destek ilişkisini nasıl şekillendirdiğini incelemiştir.

Bir sonraki bölümde öncelikle doğal afetler hakkında bilgilendirme yapılacak, ardından doğal bir afet sonrası sosyal destek, Sosyal Kimlik Kuramı ve gruplararası temas konuları incelenecektir. Aktarılabacak olan bu çalışmada, doğal afetlerin gruplar üzerindeki etkileri, afet sonrasında sağlanan sosyal destek düzeyi ile ilişkili olan etmenler, sosyal kimliklerin afet sonrası süreçlerde nasıl rol oynadığı ve gruplararası temasın afet sonrası gruplararası ilişkiler üzerindeki etkileri alan yazın ışığında ele alınacaktır.

1.1. Doğal Afetler

Uluslararası Afet Azaltma Stratejisi (ISDR) (2008) tarafından afetler, "bir topluluğun ya da bir toplumun işlevselliğinin ciddi şekilde bozulması, yaygın insan, malzeme, ekonomik ya da çevresel kayıplara neden olması ve etkilenen toplumun ya da toplumun kendi kaynaklarını kullanarak başa çıkma kapasitesini aşması" olarak tanımlanmaktadır. Koçak (2023) tarafından yapılan bir çalışmada doğal bir afete maruz

kalma yaygınlık oranını bulmak için 935 katılımcıyla bir çalışma yapılmıştır. Bulgular, doğal afetlere maruz kalmanın ömür boyu kendini bildirilen yaygınlık oranının %22 olduğunu ve bunlar arasında en yaygın olanının %8'lik bir oranla depremler olduğunu gösterilmiştir (Koçak, 2023).

6 Şubat 2023 tarihinde Türkiye'de 11 ilde meydana gelen ve 50 binden fazla can kaybına yol açan Kahramanmaraş Pazarcık merkezli ilk 7.7 büyüklüğündeki deprem ve yaklaşık 9 saat sonra meydana gelen Elbistan merkezli ikinci 7.6 büyüklüğündeki deprem, Türkiye nüfusunun %16.4'ünü kapsayan 11 ilde ciddi sorunlara neden olmuştur (Erdoğan, 2023). Kahramanmaraş, Hatay, Gaziantep, Adıyaman, Diyarbakır, Malatya, Şanlıurfa, Elazığ, Adana, Kilis ve Osmaniye illerini etkileyen bu depremler sonucunda resmi verilere göre 50 binden fazla insan hayatını kaybetmiş, yarım milyondan fazla bina hasar görmüş ve şehirlerin iletişim ve enerji altyapısı büyük zarar görmüştür (Abay & Çelik, 2023).

Deprem gibi beklenmedik doğal afetlerde, kamu kurumları ve sivil toplum kuruluşları olumsuz toplumsal ve psikolojik etkileri azaltma yönünde girişimlerde bulunurlar. Ancak, olumsuz durumları deneyimleyen bireylerin de afet sonrası dönemde birbirlerine yönelik maddi ya da manevi sosyal destek vermesi önemli bir konudur (Çalışkan ve Kaya, 2021). Bu çalışma, 6 Şubat 2023 tarihinde Kahramanmaraş merkezli depremden etkilenen katılımcılarla yapılmıştır. Bir sonraki bölümde, doğal afet sonrası sosyal destekle ilgili alan yazından bilgiler yer almaktadır.

1.2. Doğal Bir Afet Sonrası Sosyal Destek

Yıllardır yapılan afet çalışmaları, hayatta kalanlar arasında, karşılıklı yardımlaşmayı içeren yeni sosyal bağların oluştuğunu göstermiştir. Yeni bağlar, önceden var olan ilişkilerin ötesine geçer ve genellikle zorluklar karşısında ortaya çıkar (Ntonstis ve arkadaşları, 2021). Afetler, hayatta kalanlar arasında bir tür dayanışma ve yardımlaşma isteği uyandırabilir, ancak bu istek genellikle benzer deneyimler yaşayan iç gruplar arasında daha güçlü bir şekilde hissedilir. Örneğin, azınlıklar ya da göçmenler dayanışma duygusunu daha yoğun bir şekilde deneyimledikleri bildirilmektedir (Kaniasty, 2020).

Dünya genelinde ülkelerde yaşanan depremler, depremin sosyal ve ekonomik yaşamı olumsuz etkilemesi, deprem sonrası toplumsal dayanışma ve destek ilişkilerinin önemini vurgulayan çalışmalar önem kazanmıştır (Drury ve arkadaşları, 2016).

Depremden kurtulan insanların, deprem sonrası birbirlerine sosyal destek sağlamalarının temelinde yatan sosyal- psikolojik süreçleri açıklamak için 2010 yılında Şili'deki deprem sonrası, 1240 yetişkinin katıldığı araştırmada, ortak kaderi paylaşan bir sosyal kimliğin vurgulanmasıyla kolektif eylemlerin, bu tür acil durumlarda olumlu davranışların gözlenebileceği sonucuna ulaşılmıştır (Drury ve arkadaşları, 2016).

Dış gruplara yönelik verilen sosyal destek, hayatta kalanların doğrudan maruz kaldıkları afet türüne ve deneyimleme düzeyine bağlı olarak da değişebilir. Vanuatu'daki Pam Kasırgası sonrasında, Vardy ve Atkinson (2019), daha büyük maddi hasara maruz kalan katılımcıların kendi iç grup üyelerine karşı daha fazla olumlu sosyal davranışlarda bulunabileceğini ortaya koymuştur. Ntontis ve arkadaşları (2021) da dış gruptan insanların sıkıntı içinde olduğuna tanık olanların hem iç gruplarına hem de dış grup üyelerine karşı daha fazla olumlu sosyal davranışlar sergileyebileceğini bulmuştur.

Alan yazın, deprem sonrasında hayatta kalan bireylerin genellikle ilk yardım ve desteklerini yakın çevreleri ve komşularından aldığını ve komşuluk dayanışmasının arttığını ortaya koymaktadır (Bonanno ve arkadaşları, 2010). Bozkurt (2023), 6 şubat depreminden sonra sahada yaptığı görüşmelerde depremedelerin, afet sonrasında ilk yardımın genellikle komşuları tarafından sağlandığını ifade ettiğini belirterek araştırmaya katılanların büyük bir bölümünün, komşuluk dayanışmasının hayati bir öneme sahip olduğunu vurguladığını ve deprem anında sıkıştıklarında komşularının yardımıyla kurtulduklarını belirttiklerini ifade etmiştir.

Komşuluk ilişkilerinin ötesinde komşu olunmayan diğer bireylerle sosyal kimlik kavramı çerçevesinde sosyal destek verme konusunun incelenmesi, doğal afet sonrası yardım etme davranışının çapını genişletmektedir. Sonraki bölümde Sosyal Kimlik Kuramı ile ilgili alan yazın incelenecektir. Böylece ilerleyen bölümde, Sosyal Kimlik Kuramı kapsamında dış gruplara verilen sosyal destek ile sosyal kimlik arasındaki ilişkiyi inceleyen çalışmalara yer verilecektir.

1.3. Sosyal Kimlik Kuramı

Tajfel ve Turner tarafından 1979'da geliştirilen Sosyal Kimlik Kuramı, bireylerin grup kimliğinin gelişimi ve sürdürülmesi ile gruplararası ve grup içi davranışları açıklayan sosyal psikoloji kuramıdır. Sosyal Kimlik Kuramına göre, insanlar kendilerini ve diğerlerini çeşitli grupların üyeleri olarak algulamaktadırlar. Bireyin

kendini ait olarak tanımladığı grup, iç grup olarak adlandırılırken, diğer gruplar ise dış grup olarak adlandırılır. İç grup-dış grup ayrımı sosyal sınıflandırma, sosyal özdeşleşme ve sosyal karşılaştırma olmak üzere üç bilişsel süreç tarafından sürdürülür. İnsanların kendilerini ve diğerlerini gruplara atadıkları süreç sosyal sınıflandırmadır.

Sosyal sınıflandırma sonucunda bireyler iç grup ve dış gruplarını birbirinden ayırır ve bireyler kendilerini iç grup üyeleri olarak tanımlar. Bireyin kendisini grubu ile ne düzeyde tanımladığı ve ne derece grubu ile bütünleştiği özdeşleşme düzeyine işaret eder (Tajfel ve Turner, 1979). Son olarak, sosyal karşılaştırma süreci, iç ve dış grup ayrımının bilişsel süreci olarak bireyin iç grup ve dış grup arasında bir karşılaştırma yaparak durumu üzerine karar verdiği süreçtir.

Sosyal kimlik, bireyin sosyal bir gruba aidiyeti ile ortaya çıkan, bireyin benliğinin toplumsal birimler içerisinde sınıflandırıldığı bir kimlik olarak tanımlanmaktadır (Tajfel ve Turner, 1979). Bireyler, sosyal sınıflandırma süreci ile diğer insanları iç ve dış gruplar olarak sınıflandırır ve sosyal karşılaştırma sürecini benimseyerek kendi gruplarını diğer gruplarla kıyaslayarak olumlu bir değerlendirme elde etmeye çalışır. Bireyin kendisini diğer gruplardan daha olumlu olarak algılamaya çalışması, benlik saygısını beslemenin bir yoludur (Tajfel ve Turner, 1979). Bu karşılaştırmalar belirli özelliklere dayanırken, en küçük grup paradigması, insanların daha küçük gruplarda daha güçlü bir şekilde özdeşleşme eğiliminde olduklarını vurgular. Örneğin, aile gibi en küçük gruplar daha kuvvetli bağlar oluşturur. Bu çalışmada, Suriyeli ve Türk bireyler arasında, ortak bir sosyal kimlik olarak düşünülen dini kimlik (Müslüman kimliği) ile özdeşleşmenin sosyal destek sağlama düzeyi ile ilişkisi ve ayrıca etnik bir kimlik olarak Türk kimliği ile yüksek özdeşleşmenin sosyal destek verme ile ilişkisi incelenmektedir.

Ulusal kimlik, kişinin bir ulusa aidiyet duygusu ya da kimliği olarak tanımlanabilir (Smith, 1991). Ulusal kimlik üzerine yapılan araştırmalar, hem etnik hem de sivil tanımları içerdiğini göstermektedir, diğer etnik gruplara ve göçmenlere karşı negatif tutumları öngördüğü belirtilmektedir (Yogeeswaran ve arkadaşları , 2014). Yapılan bu çalışmada etnik kimlik (türk kimliği) ile özdeşleşmenin, dış gruba destek sağlama düzeyi ile ilişkisi incelenmiştir. Etnik kimlik ile özdeşleşen bireylerin, dış gruplara sosyal destek sağlama düzeyi üzerinde hipotez test edilmiştir. Ancak, etnik kimlik (Türk kimliği) ile özdeşleşen katılımcılar arasında dış gruba sosyal destek sağlama eğilimi arasında belirgin bir ilişki bulunmamıştır.

Kendini sınıflandırma kuramı, insanların sosyal kimliklerini başkalarıyla paylaştıklarında, insanları kendi davranışlarının bir örneği olarak görmeleri olasılığının daha yüksek olduğunu ve özellikle afetler gibi yeni ve belirsiz durumlarda, insanların kendi davranışlarını diğer insanların rehber olarak aldıkları ancak bu rehberliğin, bireylerin diğer insanları, kendi sosyal kategorilerine ait oldukları ve davranışlarının grup normlarına uygun olduğu sürece geçerli olduğunu ileri sürmektedir (Drury ve arkadaşları, 2016).

Afetlerden kurtulanlar genellikle birbirlerine sosyal destek sağlarlar (Drury, 2018). İnsanlar hayatta kalma mücadelesinde birbirinin yardımına koşarlar ve yardımlaşma akrabalar, arkadaşlar, yabancılar ve düşmanlar arasında bile olabilir (Rao ve arkadaşları, 2011). Acil durumlarda ve afetlerde dayanışma davranışlarını açıkladığı öne sürülen etmenlerden biri, hayatta kalanlar arasında sıklıkla ortaya çıkan 'bizlik' duygusudur (Drury, 2016). Bir başka açıklamaya göre de hayatta kalanlar arasındaki ortak sosyal kimlik, felakete ilgili ortak kader duygusunun bir işlevidir (Drury, Cocking ve Reicher, 2009).

Sosyal psikolojide Öz-Kategorizasyon Kuramını temel alan araştırmacılar (Turner ve arkadaşları, 1987) doğal afetler ya da olaylar gibi olağanüstü durumlarda, bireyler arasında ortak bir kader hissi ve sonrasında paylaşılan toplumsal kimlik gelişebileceğini savunmaktadırlar. Bu paylaşılan kimlik, destek beklentilerinin artışına, sosyal destek sağlama motivasyonuna, hayatta kalanların ortak hedeflere yönlendirilmesine ve kolektif etkinliğin algısının artırılmasına yol açabilir (Drury ve arkadaşları, 2021). Sosyal sınıflandırma sonucunda bireyler, iç grup ve dış gruplarını birbirinden ayırır ve kendilerini iç grup üyeleri olarak tanımlarlar. Bireyin kendisini grubu ile ne düzeyde tanımladığı ve ne derece grubu ile bütünleştiği, özdeşleşme düzeyine işaret eder (Tajfel ve Turner, 1979). Bu çalışmada, Suriyeli ve Türk bireyler arasında, ortak bir sosyal kimlik olarak düşünülen dini kimlik (Müslüman kimliği) ile özdeşleşmenin sosyal destek sağlama düzeyi ile ilişkisi ve ayrıca etnik bir kimlik olarak Türk kimliği ile yüksek özdeşleşmenin sosyal destek verme ile ilişkileri incelenmektedir. Drury ve arkadaşlarının (2021) araştırması, sosyal destek sağlama motivasyonunu, hayatta kalanların ortak hedeflere yönlendirilmesini ve kolektif etkinliğin algısının artırılmasını savunmaktadır. Öz-Kategorizasyon Kuramından yararlanan araştırmalarda, ortak kaderin tek başına destekleyici davranışları açıklayamayacağını öne sürülmüş ve bunun altında yatan psikolojik mekanizmanın sosyal kimliğin paylaşılması olduğuna işaret

edilmiştir (Neville ve Reicher, 2018). Örneğin, protesto ve ayaklanmalar bağlamında, katılımcılar bir dış grubun (örneğin polis) ayırım gözetmeksizin uyguladığı şiddet nedeniyle ortak kader yaşayabilir, bu da paylaşılan bir sosyal kimliğin oluşmasına yol açabilir (Reicher, 1996). Paylaşılan sosyal kimlik, dış grup üyelerinden destek beklentisini artırarak, sosyal destek sağlama motivasyonunu artırır. Ayrıca, hayatta kalanları ortak hedeflere yönlendirir ve kolektif etkinlik algılarını artırır, yani felakete kolektif olarak yanıt verme ve koordine olma algısını güçlendirir (Drury, 2018). Bu çalışmada da deprem sonrası oluşan yeni paylaşılan sosyal kimliğin (depremzede kimliği) gruplararası sosyal desteğe sağlama düzeyi ile bir ilişkisi olup olmadığı incelenmiştir ve doğrusal bir ilişki gözlenmiştir.

Çeşitli felaketler ve toplu acil durumlar, stadyum felaketleri, yangınlar, batan gemiler ve 2005 Londra bombalamaları gibi olaylar üzerinde yapılan analizler, ortak kaderin hayatta kalanlar arasında paylaşılan bir sosyal kimliğin oluşumuyla ilişkilendirildiğini ve bunun da artan yardım davranışları ve risk alma ile bağlantılı olduğunu göstermiştir (Drury, 2009). Ayrıca, 2010 Şili depremi gibi olaylarda ortak kaderin, sosyal kimlikle pozitif bir ilişki içinde olduğu belirlenmiş, sosyal kimliğin ise daha yüksek destek beklentileri ve kolektif etkinlik algılarıyla ilişkilendirildiği bulunmuştur (Drury ve arkadaşları, 2016). Sel basmış toplulukların sakinleriyle yapılan röportajlar, ortak kaderin sakinler arasında paylaşılan bir topluluk kimliğini ortaya çıkardığını ve aynı coğrafi konumu paylaşan insanlar arasında etkileşimi kolaylaştırdığını göstermiştir. Ancak, ortaya çıkan topluluk bilincinin sürekli olmadığı belirtilmiştir. Sel felaketinin ardından, ortak kaderin ya da olumsuz grup içi ilişkilerin yeniden kurulmasının eksikliğinden dolayı, paylaşılan sosyal kimliğin azalabileceği belirtilmiştir. Bununla birlikte, sosyal kimliğin devam edebileceği, felaket sonrası sorunların varlığı, sosyal desteğin sürekli olarak sağlanması ya da anmalar yoluyla kasıtlı olarak sürdürülebileceği belirtilmiştir (Nntontis ve arkadaşları, 2020).

İnsanlar, genellikle kendi grup üyelerine daha fazla destek verir ve alır. Haslam ve arkadaşları (2009) tarafından yapılan bir çalışmada, grup üyelerinin dış grup üyelerine göre daha fazla destek sağladığı bulunmuştur. Aynı şekilde, Levine ve arkadaşları (2005) de benzer sonuçlar elde etmiş ve destekleyici davranışların, grup üyeleri arasında paylaşılan bir kimlik algısıyla ilişkilendirildiği görülmüştür.

Başka bir çalışmada, Zagefka ve James (2015), bağışların, bağışçıların felaket kurbanlarıyla bir kimlik paylaştıklarını düşündüklerinde arttığını bulmuşlardır. Benzer

şekilde, Maki ve arkadaşları (2019), Şili'deki bir deprem sonrasında etnik kimliğin, etkilenen insanlara destek sağlama ile ilişkilendirildiğini göstermişlerdir.

Felaketler sonrasında sağlanan sosyal desteğin hedeflerine göre değişebileceği belirtilmiştir. Vardy ve Atkinson (2019), Vanuatu'daki Pam Kasırgası sonrası, daha büyük mülk hasarı yaşayan kişilerin, kendi grup üyelerine yönelik yardım etme olasılığının arttığını bulmuşlardır. Aynı zamanda, diğer insanların sıkıntı içinde olduğu durumlarda ise grup içi ve grup dışı üyelere yönelik yardım etme eğiliminin arttığını gözlemlemişlerdir.

Alan yazında doğal afetler sonrası sosyal kimlik kavramının gücüne ilişkin yazınlarla birlikte sıklıkla ele alınan diğer bir konu da birbirinden farklı grupların teması ve doğal afet sonrası temasın niteliği ve niceliğinin etkileridir. İlerleyen bölümde Gruplararası Temas Kuramı kapsamında, dış gruplara verilen sosyal destek ile gruplar arası temas arasındaki ilişkiyi inceleyen çalışmalara yer verilecektir.

1.4. Gruplararası Temas

Sosyal psikoloji alan yazında, Allport'un (1954) Gruplararası Temas Kuramı, birbirinden farklı gruplar arasında olumlu tutumların elde edilmesi ve önyargıların azalması yönünde sıklıkla ele alınan kuramlardan biridir. Gruplararası Temas Kuramı, gruplararasıdaki doğrudan sosyal temasın, gruplararası bir ilişkide tutum ve davranışların nasıl değiştiğini açıklar (Voci & Hewstone, 2003). Böylece yapılan bu çalışmada da, Türk yetişkinlerin Suriyeli bireylere sosyal destek vermesi ile gruplararası temasın sıklığı ve niteliği arasındaki ilişkiyi incelemek için Gruplararası Temas Kuramından yararlanılmıştır.

Klasik bir sosyal psikoloji yaklaşımı olan temas, avantajlı ve dezavantajlı grup üyeleri arasında etkileşim başlatarak önyargıyı azaltabilir. Saab, Harb ve Moughalian (2017) tarafından yapılan bir araştırma, olumlu ve sık temasın dezavantajlı grup üyelerinin toplu eylem eğilimlerini ve her iki grup arasındaki çatışma eğilimini azaltmada etkili olduğunu göstermektedir.

Türkiye'de gruplararası önyargı ve sosyal temasın ilişkisinin incelendiği çalışmalar arasında, kendilerini Türk olarak betimleyen bireylerin Suriyeli bireylere yönelik tutumlarını ele alan araştırmalar bulunmaktadır (Çırakoğlu ve arkadaşları, 2021; Güler, 2019; Özkeçeci, 2017; Yanboluoğlu, 2018). Alan yazındaki araştırmalar, Türk ve

Suriyeli topluluklar arasındaki temasın artmasının önyargıyı azalttığını ve gruplararası ilişkiyi güçlendirdiğini (Koçak, 2023) ve yardım davranışını artırdığını (Güler, 2019) göstermektedir.

Geçmiş araştırmalar, insanların grup içindeki üyeleri konusunda kaynak dağıtımı, neden-sonuç ilişkisi kurma, yardım etme, bilgi işleme ve değerlendirme gibi konularda kayırdığını göstermiştir (Reimer ve arkadaşları, 2022). "Biz" olarak kabul edilen daha fazla insan, grup içi kayırmacılığın daha geniş bir insan grubuna yayılmasına ve böylece önyargı ve ayrımcılığın azalmasına dolayısıyla gruplararası ilişkilerin güçlenmesine katkı sağlamalıdır. Dış grup üyeleriyle etkileşim kurmak, onlarla ilgili düşünce ve hislerimizi değiştirir. Yapılan araştırmalar, gruplararası temasın önyargıyı azalttığını, gruplararası kaygıyı düşürerek, empati ve perspektif alma yeteneğini artırarak ve dış grup hakkında bilgi edinmeyi teşvik ederek gösterilmiştir (Pettigrew & Tropp, 2006). Farklı gruplardan insanlarla karşılaşmak, bireylerin grup üyelikleri arasındaki karmaşık ilişkileri fark etmelerini sağlayarak, daha karmaşık sosyal kimlikler benimsemelerine yol açabilir (Schmid & Hewstone, 2011). Diğer araştırmalar ise, gruplararası temasın doğru koşullar altında, insanları daha kapsayıcı bir ortak grup kimliği benimsemeye ve dış grubu kendi benlik kavramlarına dahil etmeye teşvik edebileceğini bulmuştur (Gaertner ve arkadaşları, 2015). Eğer gruplararası temas, insanları dış grup üyelerini de kapsayan sosyal kimlikler benimsemeye teşvik ederse, onlara karşı tutumları değiştirerek birbirlerine sosyal destek verme düzeyini arttırabilir. Yapılan bu çalışmada, Türk yetişkinler ile Suriyeli bireyler arasında temasın niceliği ve niteliği ve doğal bir afet sonrası sosyal destek sağlama düzeyi arasındaki ilişki incelenmektedir.

2. ÇALIŞMANIN AMAÇ VE KAPSAMI

Yapılan bu çalışma, 6 Şubat 2023 tarihinde meydana gelen Kahramanmaraş depremi sonrasında, Türk bireylerin, aynı doğal afeti deneyimlemiş olan Suriyeli bireylere yönelik sağladıkları sosyal desteğin düzeyi ile alan yazında ilişkili olduğu belirtilen değişkenler arasındaki ilişkileri belirlemeyi amaçlamaktadır. Çalışma, dış gruba sağlanan sosyal destek düzeyinin, paylaşılan sosyal kimlik (depremzede kimliği), dini kimlik (Müslüman kimliği), gruplararası temas ve depremi deneyimleme düzeyi ile olumlu yönde, etnik kimlik (Türk kimliği) ile özdeşleşme düzeyi ile olumsuz yönde bir ilişki olacağı hipotezine dayanmaktadır. Bağımsız değişkenler olan paylaşılan sosyal kimlik (depremzede kimliği) ile özdeşleşme, etnik kimlik (Türk kimliği) ile özdeşleşme, dini kimlik (Müslüman kimliği) ile özdeşleşme, gruplararası temas ve depremi deneyimleme düzeyinin bağımlı değişken olan sosyal destek sağlama düzeyi ile ilişkisi incelenecektir.

2.1. Hipotezler

H₁. Paylaşılan kimlikle özdeşleşme düzeyi (Depremzede Kimliği) ve dış gruba verilen sosyal destek arasında olumlu yönde bir ilişki vardır.

H_{1a}. Paylaşılan kimlikle özdeşleşme düzeyi (Depremzede Kimliği), dış gruba verilen sosyal destek düzeyini anlamlı bir şekilde yordar.

H₂. Dini kimlik (Müslüman Kimliği) ile özdeşleşme düzeyi ve dış gruba verilen sosyal destek arasında olumlu yönde bir ilişki vardır.

H_{2a}. Dini kimlik (Müslüman Kimliği) ile özdeşleşme düzeyi, dış gruba verilen sosyal destek düzeyini anlamlı bir şekilde yordar.

H₃. Etnik kimlik (Türk Kimliği) ile özdeşleşme düzeyi ve dış gruba verilen sosyal destek arasında olumsuz yönde bir ilişki vardır.

H_{3a}. Etnik kimlik (Türk Kimliği) ile özdeşleşme düzeyi, dış gruba verilen sosyal destek düzeyini olumsuz yönde yordar.

H₄. Depremi Deneyimleme düzeyi ile dış gruba verilen sosyal destek arasında olumlu yönde bir ilişki vardır.

H_{4a}. Depremi deneyimleme düzeyi, dış gruba verilen sosyal destek düzeyini anlamlı bir şekilde yordar.

H₅. Dış grup ile kurulan temasın niceliği ve niteliği ve dış gruba verilen sosyal destek

arasında olumlu yönde bir ilişki vardır.

H_{5a}. Dış grup ile kurulan temasın niceliği ve niteliği, dış gruba verilen sosyal destek düzeyini anlamlı bir şekilde yordar.

Bu çalışma, doğal bir afet sonrasında Türk bireylerin paylaşılan sosyal kimlik (depremzede kimliği) ile özdeşleşme düzeyinin, etnik kimlik ve dini kimlik ile özdeşleşme düzeyinin, gruplararası temasın ve depremi deneyimlemenin Suriyeli bireylere sosyal destek sağlama düzeyi ile ilişkisini araştırmaktadır. Bu bağlamda, çalışma, dış gruba verilen sosyal destek etmenlerinin daha iyi anlaşılmasına yardımcı olacak ve deprem sonrası dönemde paylaşılan sosyal kimliklere sahip bireylerin dış gruba sağladıkları sosyal destek düzeyinin, gruplararası temasın niceliğinin ve sıklığının ve depremi deneyimleme düzeyinin sosyal destek ilişkisini nasıl etkileyebileceğini inceleyecektir. Ayrıca, afet sonrası gruplararası sosyal destek sağlama düzeyi ile ilişkili etmenlerin belirlenmesine yardımcı olacaktır.

3. YÖNTEM

3.1. Katılımcılar

Çalışmanın evreni, Kahramanmaraş merkezli deprem bölgelerinde yaşayan 18 yaş ve üzeri Türk bireyleri içermektedir. Hedeflenen örneklem büyüklüğünü belirlemek için güç analizi yapılmıştır. Güç analizinde, belirtilen parametreler altında yapılan bir çalışma gereken örneklem büyüklüğü hesaplanmıştır. Analizin sonuçlarına göre, α hata olasılığı %5 ve β hata olasılığı %20 seviyelerinde tutularak, belirtilen etki büyüklüğü [$(|\rho| = .23, \text{Drury (2016)})$] ile birlikte, en az 113 katılımcının örneklemde bulunması gerektiği sonucuna ulaşılmıştır. Güç analizi sonuçlarına göre, tahmini örneklem büyüklüğünün 113 olması gerektiği belirlenmiştir. Ancak, örneklemde elde edilen verilerin tamamının çalışmaya dahil edilemeyeceği göz önünde bulundurularak, hedeflenen örneklem büyüklüğü 150 olarak belirlenmiş ve ölçekler yaklaşık 180 kişiye uygulanmıştır. Deprem sırasında yaşadığı şehri Hatay olarak belirtmeyen katılımcılar örneklemde çıkarılmıştır. Analizler, 150 katılımcının verileri üzerinden gerçekleştirilmiştir.

Tablo 1.

Araştırmaya Katılan Katılımcıların Sosyo-Demografik Özelliklerine Göre Dağılımı

Cinsiyet	F	%
Kadın	71	47.3
Erkek	79	52.7
Eğitim Düzeyi	F	%
İlköğretim	16	10.7
Ortaöğretim	36	24
Önlisans	31	20.7
Lisans	51	34
Lisansüstü	16	10.7
Yaş	Ortalama	
18+	32.85	

Katılımcıların yaş ortalaması 32.85 olup araştırmaya katılanların çoğunluğu genç ve orta yaş grubundadır. Katılımcıların %52.7'si erkek, %47.3'ü ise kadındır. Eğitim düzeyi açısından incelendiğinde, katılımcıların çoğunluğunun lisans düzeyinde eğitim aldığı görülmektedir (%34.0), bunu lisansüstü (%10.7) ve önlisans (%20.7) takip etmektedir. Katılımcıların %24.0'ı ortaöğretim mezunudur. Katılımcıların tamamı

06.02.2023 tarihinde meydana gelen deprem sırasında Hatay'da bulunmaktadır.

3.2. İşlem

Çağ Üniversitesi Etik Kurulu onayının alınmasının ardından katılımcılar, kartopu örnekleme tekniğiyle seçilmiştir. Katılımcılara ulaşmak için Hatay ilinin Antakya, Serinyol, Defne ve Samandağ ilçelerindeki konteynır kentlere, sosyalleşme ortamlarına (pastane, kafe gibi) yerlere gidilmiştir. Anket, Türkçe ve yüz yüze olarak gerçekleştirilmiştir. Anket formu 3 sayfadan oluşmakta olup ilk sayfada katılımcılara bir bilgilendirilmiş onam formu sunulmuştur. Çalışmanın detayları okunduktan ve bir kutuyu işaretleyerek katılmayı kabul ettikten sonra katılımcılara diğer ölçek maddeleri sunulmuştur. Çalışmaya katılmamayı tercih eden katılımcılar ve anketi yarım bırakanlar veri setine dahil edilmemiştir. Tüm katılım gönüllü olup, katılımcılara ayırdıkları zaman için katılım teşviki verilmemiştir.

Ankete başladıktan sonra, katılımcılar ilk olarak yaş, eğitim düzeyi, deprem sırasında buldukları şehir gibi bilgileri içeren demografik bilgi formu doldurmuşlardır. Örneklem Hatay ilinde yaşayan ve depremden etkilenen bireyler olarak seçildiğinden buldukları şehir sorusuna Hatay dışında başka bir il yazan katılımcılar ile çalışma sonlandırılmıştır.

3.3. Veri Toplama Araçları

3.3.1. Bilgilendirilmiş Onam Formu

Çağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü tarafından hazırlanmış örnek bilgilendirilmiş onam formuna çalışmanın detayları ve çalışma sırasında travmatik deneyimlerini hatırlama nedeni yaşanabilecek psikolojik etkilenmeler nedeniyle bireylere istedikleri bir zamanda online psikolojik destek verileceği bilgisi eklenerek bir form hazırlanmıştır. Ek-A'da ölçeğin bir örneği sunulmaktadır.

3.3.2. Demografik Bilgi Formu

Katılımcıların demografik bilgilerini elde etmek "*Yaşınız?*", "*Cinsiyetiniz?*", "*Eğitim Durumunuz?*", "*Depremden sırasında yaşadığınız şehir?*" sorularının sorulduğu bir form hazırlanmıştır. Ek-B'de ölçeğin bir örneği sunulmaktadır.

3.3.3. Paylaşılan Kimlik (Depremzede Kimliği) ile Özdeşleşme Ölçeği

Bu ölçek, Doosje, Branscombe, Spears ve Manstead'ın (1998) çalışmasında kullanılan maddeler ($\alpha = .81$) ile Doosje, Ellemers ve Spears'ın (1995) çalışmasında kullanılan maddelere ($\alpha = .75$) dayanarak araştırmacı tarafından ölçek hazırlanmıştır. Ölçek, toplam dört maddeden oluşmaktadır. Katılımcılar, her bir maddede öne sürülen fikir cümlesini 5'li Likert tipi derecelendirme üzerinde "Kesinlikle katılmıyorum", "Kısmen katılmıyorum", "Kararsızım", "Kısmen katılıyorum" ve "Tamamen katılıyorum" seçeneklerinden kendilerini en iyi temsil eden bir seçenek ile işaretlemişlerdir. Tablo 2'de ölçeğin güvenirlik ve geçerlik çalışmasına ilişkin sonuçlar ve Ek-E'de ölçeğin bir örneği sunulmaktadır.

Tablo 2.

Paylaşılan Kimlik (Depremzede Kimliği) İle Özdeşleşme Ölçeğinin Faktör Yapısı

Ölçek Maddeleri	X	s	Toplam Korelasyon	Faktör Yüğü
1. Çevremdeki depremde etkilenen Suriyeli bireyler ile bir bütün oldum.	2.25		1.61.87	.94
2. Depremde etkilenen diğer Suriyeli bireyler ile özdeşleştim.	2.26	1.64	.88	.95
3. Depremde etkilenen Suriyeli bireyler ile birlik hissettim.	2.55	1.91	.85	.92
4. Depremde etkilenen Suriyeli bireylerinde benim gibi olduğunu hissettim.	3.49	2.34	.72	.83
Açıklanan varyans %	82.75			
Cronbach Alfa	.91			

Paylaşılan Kimlik (Depremzede Kimliği) İle Özdeşleşme Ölçeğini oluşturan dört maddeye betimleyici istatistikler yapılmıştır. Dört maddeden oluşan ölçeğin ortalama puanı 10.54 ve standart sapması 6.78 olarak hesaplanmıştır. Maddelerin ortalamaları 2.25 ile 3.49 arasında değişmektedir. Maddelerin standart sapmaları ise 1.61 ile 2.34 arasında değişmektedir. Madde- toplam korelasyonları .72 ile .88 arasında yüksek değerler olarak elde edilmiştir. Ölçek için Cronbach Alfa güvenirlik katsayısı .91 olarak bulunmuştur. Faktör analizi sonucunda, ölçek maddelerinin tamamının tek bir faktör altında toplandığı ve toplam varyansın %82.75'ini açıkladığı görülmüştür.

3.3.4. Sosyal Destek Ölçeği

Deprem afetini yaşayan Türk katılımcı bireylerin, deprem afetini yaşayan Suriyeli bireylere ne derece sosyal destek verdiğini belirlemek amacıyla Drury ve arkadaşları'nın (2016) çalışmasında kullandıkları beş maddeli gözlenen sosyal destek ($\alpha = .92$) ve üç maddeli duygusal sosyal destek ($\alpha = .80$) maddelerine dayanarak araştırmacı tarafından ölçek hazırlanmıştır. Ölçek, 5'li Likert tipi olup yanıt formülü 1 (Kesinlikle katılmıyorum) ile 5 (Kesinlikle katılıyorum) arasında değerlendirilmiştir. Tablo 3'de ölçeğin güvenirlik ve geçerlik çalışmasına ilişkin sonuçlar ve Ek-F'de ölçeğin bir örneği sunulmaktadır.

Tablo 3.

Sosyal Destek Ölçeğinin Faktör Yapısı

Ölçek Maddeleri	<i>X</i>	<i>s</i>	Toplam Korelasyon	Faktör Yüğü
1. Yardım/hayatta kalanlar/malzemeler vb. bulmak için düzenlenen gruplara katıldım.	2.95	1.61	.20	.30
2. Suriyeli bireylerle birlikte çalıştım.	1.62	1.17	.57	.81
3. Felaket karşısında Suriyeli bireylerle birlikte hareket ettim.	1.77	1.24	.63	.86
4. Yağmaya karşı Suriyeli bireylerle toplumsal savunmaya katıldım.	1.56	1.09	.48	.74
5. Yardım malzemelerinin koordineli olarak dağıtılması için Suriyeli bireylerle çalıştım.	1.60	1.15	.56	.83
6. Suriyeli bireylere duygusal destek sağladım.	2.05	1.47	.62	.82
7. Suriyeli bireylere saygı gösterdim.	2.97	1.58	.34	.66
8. Suriyeli bireylerin ihtiyaçlarına ilgi gösterdim.	2.39	1.53	.53	.80
Açıklanan varyans %	56.71			
Cronbach Alfa	.86			

Sekiz maddeden oluşan ölçeğin ortalama puanı 16.90 ve standart sapması 7.88 olarak hesaplanmıştır. Maddelerin ortalaması 1.56 ile 2.97 arasındadır. Maddelerin standart sapmaları ise 1.09 ile 1.61 arasındadır. Madde-toplam korelasyonları .20 ile .63 arasındadır. Ölçek için Cronbach Alfa güvenirliği .86'dır. Faktör analizi sonucunda, ölçek sınıflandırmalarının tamamının tek bir faktör altında toplandığı ve bu faktörün toplam varyansının %56.71'ini açıkladığı görülmüştür. Ancak, ilk madde olan "Yardım/hayatta kalanlar/malzemeler vb. erişim için düzenlenen gruplara katıldım." ögesi diğer öğelere kıyasla düşük madde-toplam dağılımına (.20) ve faktör yüküne (.30)

sahiptir. Bu nedenle bu madde ölçekten çıkarılmıştır. Yapılan bu değişiklikten sonra ölçeğin güvenilirliği artmıştır ve Cronbach Alpha değeri .90'dan .91'e yükselmiştir.

3.3.5. Etnik Kimlik (Türk Kimliği) İle Özdeşleşme Ölçeği

Katılımcıların Türk kimliği ile ne derece özdeşleştiklerini belirlemek için, Doosje, Ellemers ve Spears (1995) çalışmasında yer alan ($\alpha = .83$) ölçek maddelerine dayanarak araştırmacı tarafından ölçek hazırlanmıştır. Katılımcılara, etnik kimlik (Türk kimliği) ile ne derece özdeşleştiklerini değerlendirmek amacıyla 5'li Likert tipi derecelendirme üzerinde dört madde sorulmuştur. Yanıt seçenekleri “Kesinlikle katılmıyorum”, “Kısmen katılmıyorum”, “Kararsızım”, “Kısmen katılıyorum” ve “Tamamen katılıyorum” olarak belirlenmiştir. Tablo 4’de ölçeğin güvenirlik ve geçerlik çalışmasına ilişkin sonuçlar ve Ek-D’de ölçeğin bir örneği sunulmaktadır.

Tablo 4.

Etnik Kimlik (Türk Kimliği) İle Özdeşleşme Ölçeğinin Faktör Yapısı

Ölçek Maddeleri	X	s	Toplam Korelasyon	Faktör Yüğü
1. Kendimi Türk olarak tanımlıyorum.	6.07	1.68	.90	.94
2. Kendimi Türk olarak görüyorum.	6.15	1.54	.92	.95
3. Türk olmaktan memnuniyet duyuyorum.	5.88	1.81	.86	.92
4. Diğer Türklerle bir bağım olduğunu düşünüyorum.	5.57	2.06	.76	.86
Açıklanan varyans %	85.69			
Cronbach Alfa	.93			

Dört maddeden oluşan ölçeğin ortalama puanı 23.67 ve standart sapması 6.53 olarak hesaplanmıştır. Maddelerin ortalamaları 5.57 ile 6.15 arasında değişmektedir. Maddelerin standart sapmaları ise 1.54 ile 2.06 arasında değişmektedir. Madde-toplam korelasyonları .76 ile .92 arasında yüksek değerler olarak elde edilmiştir. Ölçek için Cronbach Alfa güvenirlik katsayısı .93 olarak bulunmuştur. Faktör analizi sonucunda, ölçek maddelerinin tamamının tek bir faktör altında toplandığı ve toplam varyansın %85.69'unu açıkladığı görülmüştür.

3.3.6. Dini Kimlik (Müslüman Kimliği) ile Özdeşleşme Ölçeği

Katılımcıların dini kimlik (Müslüman kimliği) ile ne derece özdeşleştiklerini belirlemek için, Doosje, Ellemers ve Spears (1995) çalışmasında yer alan ($\alpha = .83$) ölçek maddelerine dayanarak araştırmacı tarafından ölçek hazırlanmıştır. Katılımcılara, dini kimlik (Müslüman kimliği) ile ne derece özdeşleştiklerini değerlendirmek amacıyla 5'li Likert tipi derecelendirme üzerinde dört madde sorulmuştur. Yanıt seçenekleri “Kesinlikle katılmıyorum”, “Kısmen katılmıyorum”, “Kararsızım”, “Kısmen katılıyorum” ve “Tamamen katılıyorum” olarak belirlenmiştir. Tablo 5’de ölçeğin güvenilirlik ve geçerlik çalışmasına ilişkin sonuçlar ve Ek-C’de ölçeğin bir örneği sunulmaktadır.

Tablo 5.

Dini Kimlik (Müslüman Kimliği) İle Özdeşleşme Ölçeğinin Faktör Yapısı

Ölçek Maddeleri	X	s	Toplam Korelasyon	Faktör Yüğü
1. Kendimi Müslüman olarak tanımlıyorum.	5.25	2.22	.89	.96
2. Kendimi Müslüman olarak görüyorum.	5.31	2.18	.90	.96
3. Müslüman olmaktan memnuniyet duyuyorum.	5.12	2.25	.92	.96
4. Diğer Müslümanlarla bir bağım olduğunu düşünüyorum.	4.39	2.46	.60	.73
Açıklanan varyans %	82.29			
Cronbach Alfa	.92			

Dört maddeden oluşan ölçeğin ortalama puanı 20.07 ve standart sapması 8.19 olarak hesaplanmıştır. Maddelerin ortalamaları 4.39 ile 5.31 arasında değişmektedir. Maddelerin standart sapmaları ise 2.18 ile 2.46 arasında değişmektedir. Madde-toplam korelasyonları .60 ile .92 arasında yüksek değerler olarak elde edilmiştir. Ölçek için Cronbach Alfa güvenilirlik katsayısı .92 olarak bulunmuştur. Faktör analizi sonucunda, ölçek maddelerinin tamamının tek bir faktör altında toplandığı ve toplam varyansın %82.29’unu açıkladığı görülmüştür.

3.3.7. Gruplararası Temasın Niceliği ve Niteliği Ölçeği

Suriyeli ve Türk bireyler arasındaki temas sıklığını ölçmek amacıyla, Voci ve Hewstone'nun (2003) çalışmasında niceliği ölçmek için kullandığı üç madde ($\alpha = .72$) kullanılmıştır. Niteliği ölçmek için de Capozza, Vezzali, Trifiletti, Falvo ve Favara'nın (2010) çalışmalarında kullandıkları kişisel temasın bildirildiği ölçek kullanılarak ölçülmüştür. Niceliği ölçmek için katılımcılara “Yaşadığınız yerde Suriyeli kaç kişi tanıyorsunuz?”, “Suriyeli kaç komşunuz var?”, “Suriyeli kaç yakın arkadaşınız var?” soruları soruldu ve niteliği ölçmek için de Suriyeli bireylerle kurdukları ilişkinin “keyifli”, “yüzeysel”, “işbirliği ruhunda”, “olumlu” ve “karşılıklı saygıya dayalı” oluşunu derecelendirmeleri istenmiştir. Katılımcılar, bu ifadeleri 5’li likert tipi seçeneklerine göre yanıtlamışlardır. Ek-G’de ölçeğin bir örneği sunulmaktadır.

3.3.8. Depremi Deneyimleme Ölçeği

Katılımcıların 06.02.2023 tarihinde Kahramanmaraş merkezli depremi buldukları yerde ne derece deneyimlediklerini belirlemek amacıyla Nolen-Hoeksema ve Morrow (1991) tarafından yapılan çalışmada kullanılan maddeler ($\alpha=.81$) faydalanarak araştırmacı tarafından ölçek hazırlanmıştır. Ölçek, 5’li Likert tipi olup, 1 (Hiç deneyimlemedim) ile 5 (Çok Fazla Deneyimledim) arasında değişen bir ölçektir. Ölçek maddeleri: “Depremi meydana geldiği yerde oluşan hasardan etkilendim”, “İkametgahım hasar aldı.”, “Deprem sonucu yaralandım”, “Bir aile üyem/ yakın arkadaşım yaralandı”, “Ölenler arasında bir aile üyem/ yakın arkadaşım vardı.” şeklindedir. Tablo 6’da ölçeğin güvenirlik ve geçerlik çalışmasına ilişkin sonuçlar ve Ek-H’de ölçeğin bir örneği sunulmaktadır.

Tablo 6.*Depremi Deneyimleme Ölçeğinin Faktör Yapısı*

Ölçek Maddeleri	<i>X</i>	<i>s</i>	Toplam Korelasyon	Faktör Yüğü
1. Depremi meydana geldiği yerde oluşan hasardan etkilendim.	4.57	.86	.58	.76
2. İkametgahım hasar aldı.	4.23	1.29	.51	.71
3. Deprem sonucu yaralandım.	2.19	1.52	.21	.51
4. Birden fazla aile üyem- yakın arkadaşım yaralandı.	4.35	1.07	.52	.72
5. Ölenler arasında bir aile üyem yakın arkadaşım vardı.	4.11	1.37	.41	.68
Açıklanan varyans %	68.75			
Cronbach Alfa	.68			

Depremi Deneyimleme Ölçeği'nin ortalama puanı ve standart sapmaları incelenmiştir. Maddelerin ortalamaları 2.19 ile 4.57 arasında değişmektedir. Maddelerin standart sapmaları ise .86 ile 1.52 arasında değişmektedir. Madde-toplam korelasyonları .26 ile .58 arasında değerler göstermiştir. Ölçek için Cronbach Alfa güvenilirlik katsayısı .68 olarak bulunmuştur. Faktör analizi sonucunda, ölçek maddelerinin tamamının tek bir faktör altında toplandığı ve toplam varyansın %68.75'ini açıkladığı görülmüştür.

4. BULGULAR

İstatistiksel analizlere başlamadan önce, ana değişkenler SPSS kullanılarak eksik veri ve aykırı değerler açısından incelenmiştir. Veri analizleri için sadece "Deprem sırasında bulunduğu şehir?" sorusuna "Hatay" yanıtını veren katılımcılar dahil edilmiştir ve sonuç olarak, nihai örnekleme 150 katılımcı bulunmaktadır.

İlk olarak araştırmanın temel değişkenleri arasındaki ilişkileri anlamak ve değerlendirmek için Korelasyon analizi kullanılmıştır. Korelasyon analizinde, sosyal destek bağımlı değişken olarak, dini kimlik (Müslüman kimliği), etnik kimlik (Türk kimliği), temasın niceliği, temasın niteliği, paylaşılan kimlik (depremzede kimliği) ve depremi deneyimleme düzeyi bağımsız değişkenler olarak ele alınmıştır. Analizde sosyal destek düzeyinin, diğer bağımsız değişkenlerle ilişkisi incelenmiştir.

Tablo 7.

Korelasyon Analizi

	1	2	3	4	5	6	7
1. Paylaşılan kimlik		.51**	-.04	-.05	.28**	.44**	-.17*
2. Sosyal destek			-.02	-.02	.49**	.50**	.10
3. Dini kimlik				.52**	0	-.03	.18*
4. Etnik kimlik					.01	-.14*	.15*
5. Temasın niceliği						.22**	.28**
6. Temasın niteliği							-.03

Korelasyon analizi sonuçları, paylaşılan kimlik (depremzede kimliği) ile sosyal destek sağlama düzeyi arasında güçlü ve pozitif bir ilişki olduğunu göstermiştir ($r = .51$, $p < 0.01$). İlişki, paylaşılan kimlik düzeyi arttıkça sosyal desteğin de arttığını göstermektedir. Aynı zamanda, paylaşılan kimlik, temasın niceliği ($r = .28$, $p < 0.01$) ve temasın niteliği ($r = .44$, $p < 0.01$) ile pozitif ve anlamlı korelasyonlar göstermektedir. Bulgu, paylaşılan kimliğin hem temasın miktarı hem de kalitesi ile ilişkili olduğunu ortaya koymaktadır.

Sosyal destek, paylaşılan kimlik ($r = .51$, $p < 0.01$), temasın niceliği ($r = .49$, $p < 0.01$) ve temasın niteliği ($r = .50$, $p < 0.01$) ile pozitif ve anlamlı korelasyonlar

göstermiştir. Bulgular, sosyal desteğin paylaşılan kimlik ve temas ile güçlü bir şekilde ilişkili olduğunu göstermektedir. Ancak, sosyal destek sağlama düzeyi ile dini kimlik (Müslüman kimliği) ile özdeşleme düzeyi, etnik kimlik (Türk kimliği) ile özdeşleşme düzeyi ve depremi deneyimleme düzeyi arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır.

Tablo 8.

Hiyerarşik Regresyon Analizi

	B	Beta	t	p	F	p	R	R ²	Düzeltilmiş R ²
Model1					17.70	.00	.52	.27	.25
Sabit	1.30		4.44	.00					
Paylaşılan Kimlik	.30	.52	7.28	.00					
Dini Kimlik	.00	.00	-.05	.96					
Etnik Kimlik	.00	.01	.10	.92					
Model2					23.43	.00	.63	.39	.38
Sabit	.77		2.70	.01					
Paylaşılan Kimlik	.24	.41	6.11	.00					
Dini Kimlik	.00	.00	.00	1					
Etnik Kimlik	.00	.00	-.05	.96					
Temasın niceliği	.35	.37	5.48	.00					
Model3					25.22	.00	.68	.47	.45
Sabit	.05		.16	.87					
Paylaşılan Kimlik	.17	.29	4.13	.00					
Dini Kimlik	-.01	-.02	-.29	.77					
Etnik Kimlik	.03	.04	.61	.54					
Temasın niceliği	.32	.34	.28	.00					
Temasın Niteliği	.35	.31	.48	.00					
Model4					21.26	.00	.69	.47	.45
Sabit	-.23		-.57	.57					
Paylaşılan Kimlik	.18	.31	4.28	.00					
Dini Kimlik	-.02	-.03	-.44	.66					
Etnik Kimlik	.02	.04	.55	.58					
Temasın niceliği	.30	.31	4.58	.00					
Temasın Niteliği	.35	.31	4.45	.00					
Deprem Deneyimi	.09	.07	1.11	.27					

Hiyerarşik regresyon analizi, bağımsız değişkenlerin sosyal destek sağlama düzeyini öngörüp öngörmediğini sınamak amacıyla yapılmıştır. Model sıralaması, Sosyal Kimlik Kuramı ve Gruplararası Temas Kuramı gibi kuramsal çerçevelere dayanarak yapılmıştır. Önceki araştırmalar, sosyal kimliklerin ve temasin sosyal destek davranışları ile ilişkilerini kapsamlı bir şekilde incelemiştir (Drury 2009; Ntontis 2020). Bu nedenlerle, hiyerarşik regresyon analizinde bu sıralama izlenmiştir.

Tablo 8 incelendiğinde ilk adımda, sosyal kimlik değişkenleri (paylaşılan kimlik, dini kimlik ve etnik kimlik) modele dahil edilmiştir. Analiz sonuçları, paylaşılan kimlik, etnik kimlik ve dini kimlik değişkenlerinin sosyal destek varyansının %26.7'sini açıkladığını göstermektedir ($R^2 = .27, p < 0.001$). Özellikle, paylaşılan kimlik (depremzede kimliği) değişkeninin sosyal destek sağlama düzeyi ile güçlü ve pozitif bir ilişki olduğu bulunmuştur ($\beta = .52, p < 0.001$). Ancak, dini kimlik ve etnik kimlik değişkenlerinin sosyal destek sağlama düzeyi ile anlamlı ilişkileri bulunmamıştır.

İkinci adımda, modele temasin niceliği değişkeni eklenmiştir. Temasin niceliği değişkeninin eklenmesi ile modelin açıklayıcılığı önemli ölçüde artmış ve sosyal destek varyansının %39.3'ünü açıklamıştır ($R^2 = .39, p < 0.001$). Temasin niceliği, sosyal destek sağlama düzeyi ile pozitif ve anlamlı bir ilişkiye sahip bulunmuştur ($\beta = .37, p < 0.001$). Bu aşamada, paylaşılan kimlik (depremzede kimliği) değişkeninin ilişkisi de devam etmektedir ($\beta = .41, p < 0.001$).

Üçüncü adımda, temasin niteliği değişkeni modele eklenmiştir. Temasin niteliği değişkeninin eklenmesi ile modelin açıklayıcılığı %46.7'ye yükselmiştir ($R^2 = .47, p < 0.001$). Temasin niteliği, sosyal destek sağlama düzeyi ile pozitif ve anlamlı bir ilişkiye sahip bulunmuştur ($\beta = .31, p < 0.001$). Bu aşamada, paylaşılan kimlik ($\beta = .28, p < 0.001$) ve temasin niceliği ($\beta = .34, p < 0.001$) değişkenlerinin sosyal destek ile ilişkileri devam etmektedir.

Dördüncü adımda, depremi deneyimleme değişkeni modele eklenmiştir. Depremi deneyimleme değişkeninin eklenmesi ile modelin açıklayıcılığı %47.1'e çıkmıştır ($R^2 = .47$), ancak bu artış anlamlı bulunmamıştır ($p = .27$). Depremi deneyimleme düzeyi, sosyal destek sağlama düzeyi ile anlamlı bir ilişki göstermemiştir ($\beta = .07, p = .27$). Buna karşın, paylaşılan kimlik ($\beta = .31, p < 0.001$), temasin niceliği ($\beta = .31, p < 0.001$) ve temasin niteliği ($\beta = .31, p < 0.001$) değişkenlerinin sosyal destek sağlama düzeyi ile anlamlı ilişkileri devam etmiştir.

5. TARTIŞMA

Yapılan çalışma, 6 Şubat 2023 tarihinde meydana gelen Kahramanmaraş depremi sonrasında, Türk bireylerin aynı doğal afeti deneyimlemiş olan Suriyeli bireylere yönelik sağladıkları sosyal destek ile ilişkili etmenleri belirlemek amacıyla yürütülmüştür. Araştırma kapsamında, dış gruba sağlanan sosyal destek düzeyi ile paylaşılan sosyal kimlik (depremzede kimliği) ile özdeşleşme düzeyi, etnik ve dini kimlik ile özdeşleşme düzeyi, gruplararası temas ve depremi deneyimleme düzeyi arasındaki ilişkiye odaklanılmıştır. Çalışmada, bağımsız değişkenler olarak paylaşılan sosyal kimlik (depremzede kimliği) ile özdeşleşme düzeyi, etnik kimlik (tük kimliği) ile özdeşleşme düzeyi, dini kimlik (Müslüman kimliği) ile özdeşleşme düzeyi, gruplararası temas ve depremi deneyimleme düzeyinin, bağımlı değişken olan sosyal destek sağlama düzeyi ile ilişkisi ayrıntılı bir şekilde incelenmiştir.

Yapılan istatistiksel analizler sonucunda bulgular incelendiğinde, çalışmadan elde edilen sonuçların beklentileri kısmen doğruladığı söylenilebilir. Özetle, paylaşılan sosyal kimlik (depremzede kimliği), gruplararası temas niceliğinin ve niteliğinin dış gruba verilen sosyal desteği yordadığı bulunmuştur. Aşağıda sırayla çalışmanın bulguları kuramsal açıdan tartışılacaktır. Bu bölümde, elde edilen bulguların detaylı bir değerlendirmesi yapılacak ve bu bulgular alan yazındaki önceki çalışmalarla ilişkilendirilecektir.

5.1. Paylaşılan Kimlik ve Sosyal Destek Arasındaki İlişkiye Yönelik Analiz Bulgularının Değerlendirilmesi

Çalışmanın “Paylaşılan kimlikle (Depremzede Kimliği) özdeşleşme düzeyi ve dış gruba verilen sosyal destek arasında olumlu yönde bir ilişki vardır.” hipotezi kapsamında Sosyal destek ile paylaşılan kimlik (depremzede kimliği) arasındaki ilişki korelasyon analizi ve hiyerarşik regresyon analizi ile tespit edilmiştir. Paylaşılan Kimlik (Depremzede Kimliği) ile Özdeşleşme Ölçeği (Doosje ve arkadaşları, 1998) kullanılarak yapılan analizlerde, paylaşılan kimlik düzeylerinin sosyal destek sağlama düzeyi ile anlamlı ve pozitif bir ilişkiye sahip olduğu bulunmuştur ($r = 0.52, p < 0.01$). Bulgu, paylaşılan kimlik ile özdeşleşme düzeyinin sosyal destek sağlama düzeyini artırdığını göstermektedir. Korelasyon analizine göre, paylaşılan kimlik ile özdeşleşme düzeyi ve sosyal destek sağlama düzeyi arasında pozitif ve anlamlı bir ilişki

bulunmuştur. Regresyon analizlerinde de, paylaşılan kimlik ile özdeşleşme düzeyinin sosyal destek sağlama düzeyini yordadığı gözlemlenmiştir. Paylaşılan kimlik, Model 1’de bağımlı değişken ile anlamlı bir pozitif ilişkiye sahipken ($B=.30, p<0.01, R^2=.25$), Model 2’de de paylaşılan kimlik ve temasın niceliği anlamlı pozitif ilişkiler göstermektedir ($B=.24, p<0.01$ ve $B=.35, p<0.01, R^2=.38$). Model 3 ve Model 4’te ise paylaşılan kimlik, temasın niceliği ve niteliği bağımlı değişken ile anlamlı pozitif ilişkilere sahiptir ($R^2=.45$).

Drury ve arkadaşları’nın (2009) benzer çalışmaları, felaket durumunda ortaya çıkan paylaşılan kimliklerin sosyal desteği arttırdığını göstermesi bakımından yapılan bu çalışmanın bulgularını desteklemektedir. Bulgular, paylaşılan kimlik ile özdeşleşmenin kriz durumlarında insanların birbirlerine yardım etme eğilimlerini güçlendirdiğini ortaya koymaktadır. Drury ve arkadaşları (2019) tarafından yapılan bir başka çalışmada, acil durumlarda sosyal kimliğin kolektif psikososyal dayanıklılığı artırmada merkezi bir rol oynadığı bulunmuştur. Paylaşılan kimlik ile özdeşleşme düzeyinin dayanışmayı ve uyumu artırarak kolektif destek kaynaklarının kullanılmasına ve koordine edilmesine olanak tanıdığı belirtilmektedir.

Ntontis ve arkadaşları’nın (2020) çalışmasında, sosyal kimlik ve sosyal desteğin, sel gibi felaketlerin ardından topluluk dayanıklılığını ve dayanışmayı artırmada önemli rol oynadığı bulunmuştur. Araştırma, sosyal kimlik algısının, topluluk üyeleri arasında ortak hedefler ve destek beklentileri yoluyla kolektif yeterlilik ile pozitif ilişkili olduğunu göstermektedir.

Sonuç olarak, toplumsal bağların güçlenmesi ve sosyal desteğin artması, paylaşılan kimlik ile özdeşleşme düzeyi ile doğrudan ilişkilidir. Paylaşılan kimlik, sosyal destek mekanizmalarını harekete geçirerek toplumsal dayanışmayı artırmakta ve bireylerin kriz anlarında daha dayanıklı olmalarını sağlamaktadır (Drury ve arkadaşları, 2019). Gray ve Stevenson (2019) tarafından yapılan bir çalışmada, gönüllülerin motivasyonları ve deneyimlerinin temelinde grup kimliklerinin yer aldığı bulunmuştur. Paylaşılan bir kimliğe sahip olmanın aidiyet duygusunu güçlendirdiğini ve gönüllülerin refahı üzerinde olumlu ilişkileri olduğu ortaya konmuştur. Ayrıca, paylaşılan kimlik süreçlerinin gönüllüler arasındaki kolektif desteği kolaylaştırdığı ve gönüllülük rolünün zorluklarının üstesinden gelmede önemli olduğu vurgulanmaktadır (Gray ve Stevenson, 2019).

Yapılan bu çalışmada, paylaşılan kimlik ile özdeşleşme düzeyinin doğal bir afet sonrası durumlarda durumlarında sosyal desteği artırdığı bulgusu, daha önce yapılan araştırmalarla uyumlu olarak kanıtlanmıştır. Alan yazındaki mevcut çalışma da bulguyu desteklemektedir.

5.2. Gruplararası Temasın Sıklığının ve Niteliğinin Sosyal Destek İle İlişkisine Yönelik Analiz Bulgularının Değerlendirilmesi

Çalışmanın “Dış grup ile kurulan temasın niceliği ve niteliği ile dış gruba verilen sosyal destek arasında olumlu yönde bir ilişki vardır.” hipotezi kapsamında Sosyal destek ile Gruplararası temasın niceliği ve niteliği arasındaki ilişki korelasyon analizi ve hiyerarşik regresyon analizi ile tespit edilmiştir. Korelasyon analizine göre, temasın niceliği ile sosyal destek arasında pozitif ve anlamlı bir ilişki bulunmaktadır ($r = .49, p < 0.01$). Bulgu, temas sıklığının arttıkça sosyal desteğin de arttığını göstermektedir. Aynı şekilde, temasın niteliği ile sosyal destek sağlama düzeyi arasında da pozitif ve anlamlı bir ilişki vardır ($r = .50, p < 0.01$), temas kalitesinin arttıkça sosyal desteğin arttığını göstermektedir. Regresyon analizlerinde de temasın niceliği ve niteliğinin sosyal destek sağlama düzeyi ile anlamlı ilişkileri olduğu gözlemlenmiştir. Model 2’de, temasın niceliği bağımlı değişken ile anlamlı bir pozitif ilişkiye sahiptir ($B=.35, p<0.01, R^2=.38$). Model 3 ve Model 4’te ise temasın niceliği ($B=.32, p<0.01$ ve $B=.30, p<0.01$) ve niteliği ($B=.35, p<0.01$) bağımlı değişken ile anlamlı pozitif ilişkilere sahiptir ($R^2=0.45$). Bulgular, kişilerin sosyal destek etmenlerinin güçlenmesi için sık ve kaliteli temaların önemini vurgulamaktadır. Temasın niceliği ve niteliği, sosyal destek sağlama ve alma süreçlerinde kritik rol oynamaktadır. Kişiler arası etkileşimlerin sıklığı ve kalitesi, toplumsal bağları güçlendirerek bireylerin yaşamlarında daha fazla sosyal destek hissetmelerine katkı sağlamaktadır. Allport’un Gruplararası Temas Kuramı ile uyumlu ve gruplararası olumlu ilişkilerinin, üç taraflı empatiyi artırdığını ve sosyal desteği teşvik ettiğini ortaya koymaktadır. Pettigrew ve Tropp’un (2006) meta-analiz çalışması, gruplararası temasın ve etkileşimin önyargıları azaltmada ve sosyal ilişkileri güçlendirmede etkili olduğu gösterilmiştir. Ek olarak, Ye ve arkadaşları (2023) tarafından yapılan bir çalışmada, Çin’deki Minzu üniversitelerindeki öğrenciler arasındaki grup içi iletişimin öznel iyi oluş üzerindeki etkisi ve sosyal desteğin ilişkideki düzenleyici rolü incelenmiştir. Bulgular, grup içi iletişimin sıklığı ve kalitesinin öğrencilerin öznel iyi oluşunu olumlu yönde etkileyerek verilen sosyal

desteğin ilişkiyi güçlendirdiğini göstermektedir (Ye ve arkadaşları, 2023). Yapılan bu çalışmada da, gruplararası etkileşimin sosyal desteği arttırdığı bulunmuştur.

5.3. Dini Kimlik (Müslüman Kimliği) ve Sosyal Destek Arasındaki İlişkiye Yönelik Analiz Bulgularının Değerlendirilmesi

Çalışmanın “Dini kimlik (Müslüman kimliği) özdeşleşme düzeyi ve dış gruba verilen sosyal destek arasında olumlu yönde bir ilişki vardır.” hipotezi kapsamında sosyal destek ile dini arasındaki ilişki korelasyon analizi ve hiyerarşik regresyon analizi ile tespit edilmiştir. Korelasyon analizine göre iki değişken arasında anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır ($r = -.02, p > 0.05$). Bulgular, dini kimliğin sosyal destek sağlama düzeyi ile ilişkili olmadığını göstermektedir. Regresyon analizlerinde de dini kimliğin sosyal destek sağlama düzeyi ile ilişkili olmadığı gözlemlenmiştir. Model 1’de dini kimlik bağımlı değişken ile anlamlı bir ilişkiye sahip değildir ($B=.00, p=.96$) ve modelin genel performansı ($R^2=.25$) dini kimlik değişkeninden kaynaklanmamaktadır. Model 2’de de dini kimlik bağımlı değişken ile anlamlı bir ilişkiye sahip değildir ($B=.00, p=1.00$) ve modelin açıklama gücü ($R^2=.38$) diğer değişkenlerden kaynaklanmaktadır. Model 3 ve Model 4’te de dini kimlik bağımlı değişken ile anlamlı bir ilişkiye sahip değildir (Model 3: $B=-.01, p=0.77$; Model 4: $B=-.02, p=0.66$) ve modellerin açıklama gücü ($R^2=.45$) diğer değişkenlerden kaynaklanmaktadır. Bulgular, dini kimlik ile özdeşleşme düzeyinin sosyal destek sağlama düzeyi ile anlamlı bir ilişkisinin olmadığını göstermektedir. Dini kimlik, sosyal destek mekanizmalarını harekete geçirmede veya sosyal destek düzeyini artırmada belirleyici bir etmen olarak ortaya çıkmamaktadır. Sonuçlar, Haslam ve arkadaşları’nın (2009) çalışmalarıyla çelişmektedir. Haslam ve arkadaşları’nın çalışmasında, dini ve etnik kimlikle özdeşleşmenin sosyal desteği arttırdığı bulunmuştur. Ancak bu çalışmada, dini kimliklerin dış gruba sağlanan sosyal destek ile anlamlı bir ilişkisi bulunmamaktadır. Gao’nun (2014) çalışmasında, dinin stres, dindarlık ve sosyal destek arasındaki ilişki incelenmiş ve dini kimliği ile yüksek düzeyde özdeşleşen bireylerin aile ve arkadaş desteği yoluyla daha düşük stres seviyelerine sahip olduğunu bulunmuştur. Ancak, sadece bir dine mensup olmanın stres azaltmada yeterli olmadığı, kaliteli etkileşimlerin gerekli olduğu bulunmuştur (Gao, 2014). Bu çalışmanın bulgularında da benzer şekilde yalnızca dini kimlikle özdeşleşmenin dış gruba sosyal destek sağlama düzeyi ile anlamlı bir ilişki bulunmadığı temasın sıklığının ve niceliğinin gerekliliği bulunmuştur.

5.4. Etnik Kimlik (Türk Kimliği) ve Sosyal Destek Arasındaki İlişkiye Yönelik Analiz Bulgularının Değerlendirilmesi

Çalışmanın “Etnik kimlikle (Türk Kimliği) özdeşleşme düzeyi ve dış gruba verilen sosyal destek arasında olumsuz yönde bir ilişki vardır.” hipotezi kapsamında sosyal destek sağlama düzeyi ile etnik kimlik arasındaki ilişki korelasyon analizi ve hiyerarşik regresyon analizi ile tespit edilmiştir. Etnik kimlik üzerine yapılan araştırmalar, diğer etnik gruplara ve göçmenlere karşı negatif tutumları öngördüğünü göstermektedir (Yogeeswaran ve arkadaşları, 2014). Çalışmada etnik kimlik ile özdeşleşmenin, farklı gruplara destek sağlama davranışları ile ilişkisi incelenmiştir. Ancak, etnik kimlik ile özdeşleşmenin dış gruba verilen sosyal destek sağlama düzeyi ile belirgin bir ilişki olmadığı tespit edilmiştir. Korelasyon analizleri, etnik kimlik ile sosyal destek sağlama düzeyi arasında anlamlı bir ilişki bulunmadığını göstermiştir ($r = -.02, p > 0.05$). Bu durum, etnik kimlik ile özdeşleşmenin dış gruba verilen sosyal desteği ne artırdığını ne de azalttığını göstermektedir. Ayrıca, hiyerarşik regresyon analizlerinde de benzer bulgular elde edilmiştir. Regresyon modellerinde, etnik kimlik bağımsız değişken olarak ele alındığında, sosyal destek sağlama düzeyi ile anlamlı bir ilişki göstermemiştir. Özellikle Model 1’de etnik kimliğin sosyal destek ile anlamlı bir ilişki olmadığı ($B = .00, p > 0.05$) ve ilişkinin diğer modellerde de (Model 2, Model 3 ve Model 4) anlamlı olmadığı gözlemlenmiştir. Bulgular, etnik kimliğin sosyal destek sağlama düzeyi ile ilişkisinin sınırlı olduğunu veya başka değişkenler tarafından aracılındığını düşündürmektedir. Etnik kimlik ile özdeşleşmenin sosyal destek sağlama düzeyi ile ilişkisinin diğer sosyal kimliklerden farklı olabileceğini ve daha geniş bağlamsal ve sosyo-politik etmenlerin ilişkiyi etkileyebileceğini işaret etmektedir. Özellikle, Özdemir ve arkadaşlarının (2024) çalışmasında vurgulanan etnik ve siyasi kimlikleşmenin Suriyeli mültecilere yönelik olumsuz tutumlar üzerindeki etkileri, etnik kimliğinin sosyal destek süreçlerindeki karmaşık rolünün daha iyi anlaşılmasına yardımcı olabilir. Etnik kimliklerin sosyal destek sağlama düzeyi ile ilişkisini daha derinlemesine incelemek için daha fazla araştırmaya ihtiyaç vardır.

5.5. Depremi Deneyimleme ve Sosyal Destek Arasındaki İlişkiye Yönelik Analiz Bulgularının Değerlendirilmesi

Çalışmanın “Depremi deneyimleme düzeyi ile dış gruba verilen sosyal destek arasında olumlu yönde bir ilişki vardır.” hipotezi kapsamında sosyal destek ile deprem deneyimi düzeyi ile arasındaki ilişki korelasyon analizi ve hiyerarşik regresyon analizi ile tespit edilmiştir. Depremi Deneyimleme Ölçeği (Nolen-Hoeksema ve Morrow, 1991) ile elde edilen deprem deneyimi değişkeni ise sosyal destek sağlama düzeyi ile anlamlı bir ilişki göstermemiştir. Hiyerarşik regresyon analizlerine göre, deprem deneyiminin sosyal destek sağlama düzeyi ile anlamlı bir ilişki olmadığı görülmüştür ($B = .09, p = 0.27$). Bulgu, Kaniasty ve Norris’in (1993) çalışmalarındaki bazı bulgularla çelişmektedir. Bu çalışmalar, felaketin ardından sosyal desteğin sağlanacağı kişisel afet deneyimlerinden etkilendiğini göstermektedir. Aynı şekilde Sun ve arkadaşları’nın (2013) çalışmasında, 2011 Japonya depremi sonrasında deprem deneyimi ve sosyal destek arasındaki ilişki incelenmiştir. Araştırma, depremi deneyimleme düzeyi arttıkça, grup düzeyindeki duyguların sosyal destek sağlama davranışlarını yönlendirdiğini ve olumlu grup içi duyguların sosyal destek sağlama niyetlerini artırdığını göstermektedir (Sun ve arkadaşları, 2013). Sonuçlara bakıldığında depremi deneyimleme düzeyinin grup içi sosyal destek sağlama olumlu olduğu fakat dış grup desteğini yordamadığını göstermektedir. Örneğin: Andrighetto ve arkadaşlarının (2015) çalışmasında, 2012 yılında Kuzey İtalya’da gerçekleşen depremlerden etkilenen İtalyan yerli ve göçmenler arasında depremi deneyimleme düzeyi ve sosyal destek arasındaki ilişki incelenmiştir.

Araştırma, depremi deneyimleme düzeyinin göçmenlerde artan ortak grup algısı yoluyla olumlu yardım niyetleriyle, İtalyan yerli katılımcılarda ise artan dış grup tehdidi yoluyla olumsuz yardım niyetleriyle ilişkili olduğunu göstermektedir (Andrighetto ve arkadaşları, 2016). Depremi deneyimleme düzeyi ile dış gruba sosyal destek sağlama arasında aracı değişkenlerin rolü olabilir. Yapılacak olan çalışmalarda aracı değişkenlerin rolü dikkate alınarak incelenebilir.

6. SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu araştırma, 6 Şubat 2023 tarihinde gerçekleşen Kahramanmaraş depremi sonrasında Türk bireylerin aynı felaketi yaşamış Suriyeli bireylere sağladıkları sosyal destek düzeyi ile ilişkili etmenleri belirlemeyi amaçlamaktadır. Çalışma kapsamında, paylaşılan sosyal kimlik (depremzede kimliği) ile özdeşleşme düzeyi, dini kimlik (Müslüman kimliği) ile özdeşleşme düzeyi, etnik kimlik (Türk kimliği) ile özdeşleşme düzeyi, gruplararası temasın niceliği ve niteliği ve depremi deneyimleme düzeyinin dış gruba verilen sosyal destek düzeyi ile ilişkisi incelenmiştir. Araştırma, paylaşılan kimlik (depremzede kimliği) ile özdeşleşme düzeyinin ve gruplararası temasın niceliğinin ve niteliğinin sosyal destek sağlama düzeyi ile önemli bir ilişkisi olduğunu ortaya koymuştur. Bulgular, Sosyal Kimlik Kuramı ve Gruplararası Temas Kuramı ile büyük ölçüde uyumludur. Drury ve arkadaşları (2019) tarafından yapılan bir çalışmada, acil durumlarda sosyal kimliğin kolektif psikososyal dayanıklılığı artırmada merkezi bir rol oynadığı bulunmuştur. Paylaşılan kimliğin dayanışmayı ve uyumu artırarak kolektif sosyal destek kaynaklarının kullanılmasına ve koordine edilmesine olanak tanıdığı belirtilmektedir (Drury ve arkadaşları, 2019). Bulgular, doğal bir afet sonrası dış gruba verilen sosyal destek düzeyinin paylaşılan kimlik ile özdeşleşme düzeyi ile arttığını göstermektedir.

Gruplararası temasın hem niceliği hem de niteliği, dış gruba verilen sosyal destek düzeyi ile pozitif yönde ilişkiler göstermiştir. Bu bulgu, gruplararası temasın önyargıları azaltarak karşılıklı dayanışmayı ve sosyal desteği artırdığına dair alan yazındaki diğer çalışmalarla uyumludur. Örneğin, Pettigrew ve Tropp (2006) tarafından yapılan bir meta-analiz çalışmasında, gruplararası temasın önyargıyı azaltarak sosyal destek verme düzeyi ile ilişkili olduğunu göstermektedir. Temas, bireyler arasında güven ve empati geliştirerek sosyal destek sağlama eğilimini artırır (Pettigrew ve Tropp, 2006). Dolayısıyla, gruplararası temasın hem güven ve empati geliştirme üzerindeki etkilerini hem de sosyal destek sağlama düzeyi ile ilişkisini daha iyi anlamak için yapılacak çalışmalarda iki değişkenin de kapsamlı bir şekilde incelenebilir.

Bulgular, paylaşılan kimlik (depremzede kimliği) ile özdeşleşme düzeyinin sosyal destekle pozitif yönde ilişki içinde olduğunu göstermektedir. Ancak, dini kimlik (Müslüman kimliği) ve etnik kimlik (Türk kimliği) ile özdeşleşme düzeyi, sosyal destek

sağlama düzeyi ile anlamlı bir ilişki göstermemiştir. Depremi olumsuz yönde daha fazla deneyimleme de sosyal destek verme düzeyi ile anlamlı bir ilişki göstermemiştir. Sonuçlar, sosyal desteğin belirleyicileri olarak paylaşılan kimliklerin ve temasın, bireylerin kişisel afet deneyimlerinden daha önemli bir etmen olduğunu önermektedir.

Deprem gibi bir doğal afet sonrası dış gruba verilen sosyal destek düzeyini arttıran etmenleri inceleyerek anlamak ve geliştirmek, felaketselere maruz kalan bireyler için hayati bir öneme sahiptir. Çalışmanın sınırlamaları arasında, sadece Hatay ilinden veri toplanmış olması nedeniyle genellenebilirlik açısından sınırlı olması ve kesitsel bir çalışma olması nedeniyle neden- sonuç ilişkilerini kesin olarak belirlemenin zor olması bulunmaktadır. Farklı demografik gruplar arasında benzer araştırmalar yapılarak, bulguların genellenebilirliği ve farklı kültürel bağlamlarda sosyal desteğin belirleyicileri daha detaylı incelenebilir. Daha geniş örneklem grupları ve uzunlamasına çalışmalarla, paylaşılan kimlik ve gruplararası temasın sosyal destek ile ilişkisini daha derinlemesine araştırılabilir. Katılımcıların anketleri kendi beyanlarına dayanarak doldurmaları yanlışlık riskini artırabilir. Bu nedenle, gelecekteki araştırmalarda, veri toplama yöntemleri ve ölçüm araçları önyargıyı minimize edecek şekilde tasarlanmalıdır.

Gelecekteki araştırmalarda, sosyal desteğin zaman içerisindeki değişimini ve farklı kimliklerin gruplararası temasın uzun vadeli etkilerini inceleyen çalışmalara ihtiyaç vardır. Bu çalışmalar, deprem sonrası sosyal desteğin dinamiklerinin daha iyi anlaşılmasına yardımcı olacaktır. İlerleyen çalışmalarda, farklı demografik gruplar arasında benzer araştırmalar yapılarak bulguların genellenebilirliği ve farklı kültürel bağlamlarda sosyal desteğin belirleyicileri daha detaylı incelenebilir. Daha geniş örneklem grupları ve uzunlamasına çalışmalarla, paylaşılan kimlik ve gruplararası temasın dış gruba sosyal destek sağlama düzeyi ile ilişkisi daha derinlemesine araştırılabilir.

Yapılan bu çalışma, deprem sonrası dış gruba verilen sosyal destek mekanizmalarını anlamak ve geliştirmek için önemli bir temel sunmaktadır. Doğal afetlerin sıkça yaşandığı Türkiye’de zorunlu göç yaşayan Suriyeli bireyler ile Türk bireyler arasındaki sosyal destek etmenlerini anlamak, bu konudaki alan yazına önemli katkılar sunabilir ve toplulukların felaket sonrası toparlanma süreçlerine dair değerli bilgiler sağlayabilir.

KAYNAKLAR

- Abay, A. R., & Çelik Abay, E. Z. (2023). Deprem sonrası ortaya çıkan sorunlar ve sosyal destek ağlarının rolü. *Sosyolojik Bağlam Dergisi*, 4(1), 91-100. <https://doi.org/10.52108/2757-5942.4.1.7>
- Andrighetto, L., Vezzali, L., Bergamini, G., Nadi, C., & Giovannini, D. (2016). Inside the earthquake: Perceived disaster exposure and helping intentions among Italian and immigrant victims of the 2012 Italian earthquakes. *Group Processes & Intergroup Relations*, 19(6), 753-768.
- Aneshensel, C. S., Botticello, A. L., & Yamamoto-Mitani, N. (2004). When caregiving ends: The course of depressive symptoms after bereavement. *Journal of Health and Social Behavior*, 45(4), 422-440. <https://doi.org/10.1177/002214650404500405>
- Bonanno, G. A., Brewin, C. R., Kaniasty, K., & La Greca, A. M. (2010). Weighing the costs of disaster. *Psychological Science in the Public Interest*, 11(1), 1-49. <https://doi.org/10.1177/1529100610387086>
- Bozkurt, V. (2023). Depremin toplumsal boyutu. *Avrasya Dosyası*, 14(1), 77-99.
- Capozza, D., Vezzali, L., Trifiletti, E., Falvo, R., & Favara, I. (2010). Improving intergroup relationships within and outside the contact situation: The role of common ingroup identity and emotions of empathy and anxiety. *Testing, Psychometrics, Methodology in Applied Psychology*, 17, 17-35.
- Çakal, H., Hewstone, M., Güler, M., & Heath, A. (2016). Predicting support for collective action in the conflict between Turks and Kurds: Perceived threats as a mediator of intergroup contact and social identity. *Group Processes & Intergroup Relations*, 19(6), 732-752.
- Çalışkan, A., & Gazanfer, K. (2021). Deprem sonrasındaki toplumsal dayanışma pratiklerinin sosyolojik görünümü: İzmir depremi örneği. *Süleyman Demirel Üniversitesi Vizyoner Dergisi*, 12(32), 1052-1077.
- Çirakoğlu, O. C., Demirutku, K., & Karakaya, O. (2021). The mediating role of perceived threat in the relationship between casual contact and attitudes towards Syrian refugees in Turkey. *Journal of Refugee Studies*, 34(3), 2984-2999.
- Demirtaş, H. A. (2003). Sosyal kimlik kuramı, temel kavram ve varsayımlar. *İletişim Araştırmaları Dergisi*, 1(1), 123-144.
- Doosje, B., Ellemers, N., & Spears, R. (1995). Perceived intragroup variability as a function of group status and identification. *Journal of Experimental Social*

- Psychology*, 31(5), 410-436.
- Drury, J. (2018). The role of social identity processes in mass emergency behaviour: An integrative review. *European Review of Social Psychology*, 29(1), 38-81.
- Drury, J., Brown, R., González, R., & Miranda, D. (2016). Emergent social identity and observing social support predict social support provided by survivors in a disaster: Solidarity in the 2010 Chile earthquake. *European Journal of Social Psychology*, 46(2), 209-223.
- Drury, J., Carter, H., Cocking, C., Ntontis, E., Tekin Guven, S., & Amlôt, R. (2019). Facilitating collective psychosocial resilience in the public in emergencies: Twelve recommendations based on the social identity approach. *Frontiers in Public Health*, 7, 141. <https://doi.org/10.3389/fpubh.2019.00141>
- Drury, J., Cocking, C., & Reicher, S. (2009). Everyone for themselves? A comparative study of crowd solidarity among emergency survivors. *British Journal of Social Psychology*, 48(3), 487-506.
- Erdoğan, B. (2023). Depremin sosyolojisi: 6 Şubat felaketinin toplumsal ve kültürel boyutları. *TRT Akademi*, 8(18), 718-725.
- Gaertner, S. L., Dovidio, J. F., Guerra, R., Hehman, E., & Saguy, T. (2015). A common ingroup identity: Categorization, identity, and intergroup relations. In *Handbook of prejudice, stereotyping, and discrimination* (pp. 433-454). Psychology Press.
- Gao, F. (2014). *Does religion help us? The relationship between stress, religiosity, and social support* (Publication No. 3669221) [Doctoral dissertation, Northwestern University]. ProQuest Dissertations Publishing.
- Gray, D., & Stevenson, C. (2019). How can 'we' help? Exploring the role of shared social identity in the experiences and benefits of volunteering. *Journal of Community & Applied Social Psychology*, 30(4), 341-353. <https://doi.org/10.1002/casp.2448>
- Guan, M., & So, J. (2016). Influence of Social Identity on Self-Efficacy Beliefs Through Perceived Social Support: A Social Identity Theory Perspective. *Communication Studies*, 67(5), 1-17. <https://doi.org/10.1080/10510974.2016.1239645>
- Güler, M., Alfadhilil, K., Cakal, H., & Drury, J. (2019). The role of emergent shared identity in psychosocial support among refugees of conflict in developing countries. *International Review of Social Psychology*, 32(1), Article 4. <https://doi.org/10.5334/irsp.182>

- Haslam, S. A., Jetten, J., Postmes, T., & Haslam, C. (2009). Social identity, health and well-being: An emerging agenda for applied psychology. *Applied Psychology: An International Review*, 58(1), 1-23. <https://doi.org/10.1111/j.1464-0597.2008.00379.x>
- Haslam, S. A., O'Brien, A., Jetten, J., Vormedal, K., & Penna, S. (2005). Taking the strain: Social identity, social support, and the experience of stress. *British Journal of Social Psychology*, 44(3), 641-656. <https://doi.org/10.1348/014466605X37468>
- Kaniasty, K. (2012). Predicting social psychological well-being following trauma: The role of postdisaster social support. *Psychological Trauma: Theory, Research, Practice, and Policy*, 4(1), 22. <https://doi.org/10.1037/a0021412>
- Kaniasty, K., & Norris, F. H. (1993). A test of the social support deterioration model in the context of natural disaster. *Journal of Personality and Social Psychology*, 64(3), 395-408. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.64.3.395>
- Koçak, İ. (2023). *Examining the attitudes of Turkish adults towards Syrian children from the perspectives of intergroup contact theory and social identity theory* (Master's thesis, TOBB ETÜ). TOBB ETÜ Library.
- Krause, N. (2006). Exploring the stress-buffering effects of church-based and secular social support on self-rated health in late life. *Journal of Gerontology: Social Sciences*, 61(1), 534-543. <https://doi.org/10.1093/geronb/61.1.S35>
- Levine, M., Prosser, A., Evans, D., & Reicher, S. (2005). Identity and emergency intervention: How social group membership and inclusiveness of group boundaries shape helping behavior. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 31(4), 443-453. <https://doi.org/10.1177/0146167204271651>
- Meeus, J., Duriez, B., Vanbeselaere, N., & Boen, F. (2010). The role of national identity representation in the relation between in-group identification and out-group derogation: Ethnic versus civic representation. *British Journal of Social Psychology*, 49(2), 305-320. <https://doi.org/10.1348/014466609X451455>
- Nolen-Hoeksema, S., & Morrow, J. (1991). A prospective study of depression and posttraumatic stress symptoms after a natural disaster: The 1989 Loma Prieta earthquake. *Journal of Personality and Social Psychology*, 61(1), 115-121. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.61.1.115>
- Norris, F. H., Perilla, J. L., Riad, J. K., Kaniasty, K., & Lavizzo, E. A. (1999). Stability and change in stress, resources, and psychological distress following natural disaster: Findings from Hurricane Andrew. *Anxiety, Stress & Coping*, 12(4), 363-396. <https://doi.org/10.1080/10615809908249317>

- Ntontis, E., Drury, J., Amlôt, R., Rubin, G. J., Williams, R., & Saavedra, P. (2020). Collective resilience in the disaster recovery period: Emergent social identity and observed social support are associated with collective efficacy, well-being, and the provision of social support. *British Journal of Social Psychology*, 60(3), 1075-1095. <https://doi.org/10.1111/bjso.12434>
- Özdemir, F., Çakır, E., Kara, H. N., & Özkan, Ö. (2024). Etnik ve Siyasi Kimlikleşme ve Algılanan Tehdit Düzeyinin Suriyeli Mültecilere Yönelik Olumsuz Tutumlarla İlişkisi. *Türk Psikoloji Dergisi*, 14(01), 1-26. <https://doi.org/10.31828/turkpsikoloji.1399928-3577222>
- Pettigrew, T. F. (1998). Intergroup contact theory. *Annual Review of Psychology*, 49, 65-85. <https://doi.org/10.1146/annurev.psych.49.1.65>
- Pettigrew, T. F., & Tropp, L. R. (2006). A meta-analytic test of intergroup contact theory. *Journal of Personality and Social Psychology*, 90(5), 751. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.90.5.751>
- Phinney, J. S. (1990). Ethnic identity in adolescents and adults: Review of research. *Psychological Bulletin*, 108(3), 499-515. <https://doi.org/10.1037/0033-2909.108.3.499>
- Rao, L. L., Han, R., Ren, X. P., Bai, X. W., Zheng, R., Liu, H., ... & Li, S. (2011). Disadvantage and prosocial behavior: The effects of the Wenchuan earthquake. *Evolution and Human Behavior*, 32(1), 63-69. <https://doi.org/10.1016/j.evolhumbehav.2010.07.002>
- Reicher, S. D. (1996). The battle of Westminster: Developing the social identity model of crowd behaviour in order to explain the initiation and development of collective conflict. *European Journal of Social Psychology*, 26(1), 115-134. [https://doi.org/10.1002/\(SICI\)1099-0992\(199601\)26:1](https://doi.org/10.1002/(SICI)1099-0992(199601)26:1)
- Reimer, N. K., Kamble, S. V., Schmid, K., & Hewstone, M. (2022). Intergroup contact fosters more inclusive social identities. *Group Processes & Intergroup Relations*, 25(1), 133-157. <https://doi.org/10.1177/1368430220967973>
- Schmid, K., & Hewstone, M. (2011). Social identity complexity: Theoretical implications for the social psychology of intergroup relations. In *Social Cognition, Social Identity, and Intergroup Relations* (pp. 77-102). Psychology Press.
- Smith, A. D. (1991). The nation: Invented, imagined, reconstructed? *Millennium*, 20(3), 353-368. <https://doi.org/10.1177/03058298910200031001>
- Sun, S., Zagefka, H., & Goodwin, R. (2013). Predictors of intergroup concern for

- disaster victims of the Japan earthquake. *Asian Journal of Social Psychology*, 16(2), 152-157. <https://doi.org/10.1111/ajsp.12023>
- Tajfel, H., & Turner, J. C. (1979). An integrative theory of intergroup conflict. In W. G. Austin & S. Worchel (Eds.), *The Social Psychology of Intergroup Relations* (pp. 33-47). Brooks/Cole.
- Turner, J. C., Hogg, M. A., Oakes, P. J., Reicher, S. D., & Wetherell, M. S. (1987). *Rediscovering the Social Group: A Self-Categorization Theory*. Basil Blackwell
- Vardy, T., & Atkinson, Q. D. (2019). Property damage and exposure to other people in distress differentially predict prosocial behavior after a natural disaster. *Psychological Science*, 30(4), 563-575. <https://doi.org/10.1177/0956797619832328>
- Voci, A., & Hewstone, M. (2003). Intergroup contact and prejudice toward immigrants in Italy: The mediational role of anxiety and the moderational role of group salience. *Group Processes & Intergroup Relations*, 6(1), 37-54. <https://doi.org/10.1177/1368430203006001011>
- Ye, J.-H., Zhang, M., Yang, X., & Wang, M. (2023). The Relation between Intergroup Contact and Subjective Well-Being among College Students at Minzu Universities: The Moderating Role of Social Support. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 20(3408), 1-13. <https://doi.org/10.3390/ijerph20043408>
- Yogeeswaran, K., Adelman, L., Parker, M. T., & Dasgupta, N. (2014). In the eyes of the beholder: National identification predicts differential reactions to ethnic identity expressions. *Cultural Diversity and Ethnic Minority Psychology*, 20(3), 362. <https://doi.org/10.1037/a0035320>
- Zagefka, H., & James, T. (2015). The psychology of charitable donations to disaster victims and beyond. *Social Issues and Policy Review*, 9(1), 155-192. <https://doi.org/10.1111/sipr.12012>

EKLER

EK A: Tez Etik Kurul Onayı

T.C	
ÇAĞ ÜNİVERSİTESİ	
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ	
TEZ / ARAŞTIRMA / ANKET / ÇALIŞMA İZİNİ / ETİK KURULU İZİNİ TALEP FORMU VE ONAY TUTANAK FORMU	
ÖĞRENCİ BİLGİLERİ	
T.C. NOSU	
ADI VE SOYADI	Pınar Yolcu
ÖĞRENCİ NO	
TEL. NO.	
E - MAİL ADRESLERİ	
ANA BİLİM DALI	Psikoloji
HANGİ AŞAMADA OLDUĞU (DERS / TEZ)	TEZ
İSTEKDE BULUNDUĞU DÖNEME AİT DÖNEMLİK KAYDININ YAPILIP-YAPILMADIĞI	2023 / 2024- GÜZ DÖNEMİ KAYDINI YENİLEDİM.
ARAŞTIRMA/ANKET/ÇALIŞMA TALEBİ İLE İLGİLİ BİLGİLER	
TEZİN KONUSU	Bu çalışmanın amacı, 6 Şubat 2023 Kahramanmaraş depremi sonrası Türk bireylerin, kendileriyle aynı anda bu doğal afeti deneyimleyen Suriyeli bireylere yönelik verecekleri sosyal desteği etkileyen etmenleri belirlemektir. Çalışmada, doğal bir afet sonrası depremden etkilenen yerel halkın, yine depremden etkilenen zorunlu göçe maruz kalan Suriyeli bireylere sunacakları sosyal destek düzeyi üzerinde paylaşılan sosyal kimlik algısı, dini ve etnik sosyal kimlik ile özdeşleşme, gruplararası temas ve depremi deneyimlemenin etkisi olacağı beklenmektedir. Yapılacak çalışmada, bağımsız değişkenler, Paylaşılan sosyal kimlik, Sosyal kimlik ile özdeşleşme, gruplararası temasın, bağımlı değişken olan sosyal destek düzeyi üzerindeki etkisi incelenecektir.
TEZİN AMACI	Bu araştırmanın hedefi, bir afet sonrası sosyal destek sağlamada paylaşılan sosyal kimlik algısının (depremzede kimliği), sosyal kimlik ile özdeşleşme (Müslüman ve Türk sosyal kimliği) düzeyinin, gruplararası temasın ve depremi deneyimleme düzeyinin sosyal destek ilişkilerine olan etkisini ayrıntılı bir şekilde incelemektir. Çalışma, deprem sonrası dönemde Türk bireylerin kendileri gibi depremi deneyimleyen Suriyeli bireylere sağladıkları sosyal desteği etkileyen etmenleri ve bu etkinin boyutunu anlamayı amaçlamaktadır.
TEZİN TÜRKÇE ÖZETİ	Bu çalışma, doğal bir afet sonrası Türk bireylerin sosyal kimlik algılarının (Türk, Müslüman, Depremzede), Suriyeli bireylerle temaslarının ve depremi deneyimleme düzeylerinin sosyal destek düzeyine olan etkisi incelenecektir. Bu bağlamda, çalışma, sosyal destek dinamiklerini daha iyi anlamamıza yardımcı olacak, deprem sonrası dönemde paylaşılan sosyal kimliklere sahip bireylerin diğer paylaşılan kimliğe sahip bireylere sağladıkları sosyal desteği nasıl etkilediğini, iki grubun temasının niceliğinin ve sıklığının ve

	<p>depremi deneyimleme düzeyinin sosyal destek ilişkisini nasıl etkileyebileceğini inceleyecektir. Ayrıca, afet sonrası gruplar arası sosyal desteği etkileyen etmenleri belirlememize yardımcı olacaktır. Aynı zamanda, bu araştırma gelecekteki kriz ve afet durumlarına daha hazırlıklı olmamız için kritik iç görüler sunma potansiyeline sahiptir. Araştırmadan elde edilen bulgular, afet sonrası toplumsal dinamiklerin daha iyi anlaşılmasını sağlayarak, daha etkili müdahale stratejilerinin ve toplumsal uyum teşviklerinin geliştirilmesine katkı sağlayabilir. Son olarak, zorunlu göç yaşayan Suriyeli bireylerle Türk bireyler arasındaki sosyal destek faktörlerini anlamak, toplumsal uyumun teşvik edilmesine ve toplumlar arası sosyal destek davranışlarının artırılmasına yönelik önemli bir temel oluşturabilir.</p>
ARAŞTIRMA YAPILACAK OLAN SEKTÖRLER/ KURUMLARIN ADLARI	Çalışma Kahramanmaraş depreminden etkilenen 18-50 yaş aralığındaki yetişkin bireyler ile yapılacaktır. Katılımcılar rastgele belirlenecektir bu sebeple bir kurum ile işbirliği yapılmayacaktır.
İZİN ALINACAK OLAN KURUMA AİT BİLGİLER (KURUMUN ADI-ŞUBESİ/ MÜDÜRLÜĞÜ - İLİ - İLÇESİ)	Yok.
YAPILMAK İSTENEN ÇALIŞMANIN İZİN ALINMAK İSTENEN KURUMUN HANGİ İLÇELERİNE/ HANGİ KURUMUNA/ HANGİ BÖLÜMÜNDE/ HANGİ ALANINA/ HANGİ KONULARDA/ HANGİ GRUBA/	Yok.
UYGULANACAK OLAN ÇALIŞMAYA AİT ANKETLERİN/ ÖLÇEKLERİN BAŞLIKLARI/ HANGİ ANKETLERİN - ÖLÇEKLERİN UYGULANACAĞI	<p>I. Bilgilendirilmiş Onam Formu II. Demografik Bilgi Formu III. Sosyal Kimlik ile Özdeşleşme (Türk kimliği) Ölçeği IV. Sosyal Kimlik ile Özdeşleşme (Müslüman kimliği) Ölçeği V. Depremzede Kimliği Ölçeği VI. Depremi Deneyimleme Ölçeği VII. Sosyal Destek Ölçeği VIII. Gruplararası Temasın Sıklığı ve Niteliği Ölçeği</p>
EKLER (ANKETLER, ÖLÇEKLER, FORMLAR, V.B. GİBİ EVRAKLARIN İSİMLERİYLE BİRLİKTE KAÇ ADET/SAYFA	I. Bilgilendirilmiş Onam Formu: Çağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü tarafından hazırlanmış örnek bilgilendirilmiş onam formuna çalışmanın detayları ve çalışma sırasında travmatik deneyimlerini hatırlama nedeni yaşanabilecek psikolojik etkilenmeler nedeniyle bireylere istedikleri bir zamanda online psikolojik destek verileceği bilgisi eklenerek bir form hazırlanmıştır.

<p>OLDUKLARINA AİT BİLGİLER İLE AYRINTILI YAZILACAKTIR)</p>	<p>II. Demografik Bilgi Formu: Katılımcıların demografik bilgilerini elde etmek "Yaşınız?", "Cinsiyetiniz?", "Eğitim Durumunuz?", "Depremden sırasında yaşadığınız şehir?" sorularının sorulduğu bir form hazırlanmıştır.</p> <p>III. Sosyal Kimlik ile Özdeşleşme (Türk kimliği): Katılımcıların Türk kimliği ile ne derece özdeşleştiklerini belirlemek için, Doosje, Ellemers ve Spears (1995) çalışmasında yer alan ($\alpha = .83$), 5'li Likert tipi 1 (Kesinlikle katılmıyorum) ile 5 (Kesinlikle katılıyorum) arasında derecelendirilmiş ölçek kullanılacaktır. Ölçeğin maddelerine örnek olarak, "Kendimi Türk olarak tanımlıyorum", "Kendimi Türk olarak görüyorum", "Türk olmaktan memnuniyet duyuyorum", "Diğer Türkler ile bir bağım olduğumu düşünüyorum".</p> <p>IV. Sosyal Kimlik ile Özdeşleşme Ölçeği (Müslüman kimliği): Katılımcıların Müslüman kimliği ile ne derece özdeşleştiklerini belirlemek için, Doosje, Ellemers ve Spears (1995) çalışmasında yer alan ($\alpha = .83$), 5'li Likert tipi 1 (Kesinlikle katılmıyorum) ile 5 (Kesinlikle katılıyorum) arasında derecelendirilmiş ölçek kullanılacaktır. Ölçeğin maddelerinde, "Kendimi Müslüman olarak tanımlıyorum", "Kendimi Müslüman olarak görüyorum", "Müslüman olmaktan memnuniyet duyuyorum", "Diğer Müslümanlar ile bir bağım olduğumu düşünüyorum." ifadeleri yer alacaktır.</p> <p>V. Depremzede Kimliği: Bu ölçek, Doosje, Branscombe, Spears ve Manstead'ın (1998) çalışmasında kullanılan maddeler ($\alpha = .81$) ile Doosje, Ellemers ve Spears'ın (1995) çalışmasında kullanılan maddelere ($\alpha = .83$) dayanarak hazırlanmıştır. Katılımcılara, yaşanan deprem sonrası afetten etkilenen depremdede kimliği ile ne derece özdeşleştiğine işaret eden 5'li Likert tipi 1 (Kesinlikle katılmıyorum) ile 5 (Kesinlikle katılıyorum) yanıt formatı ile dört madde sorulacaktır: "Çevremde depremden etkilenen Suriyeli bireylerle bir bütün oldum", "Depremden etkilenen Suriyeli bireylerle özdeşleştim", "Depremden etkilenen Suriyeli bireylerle birlik hissettim", ve "Depremden etkilenen Suriyeli bireylerin de benim gibi olduğunu hissettim."</p> <p>VI. Depremi deneyimleme Ölçeği: Katılımcıların 06.02.2023 tarihinde Kahramanmaraş merkezli depremi buldukları yerde ne derece deneyimlediklerini belirlemek amacıyla Nolen-Hoeksema ve Morrow (1991) tarafından yapılan çalışmada kullanılan maddeler ($\alpha = .81$) kullanılacaktır. Ölçek, 5'li Likert tipi olup, 1 (Hiç deneyimlemedim) ile 5 (Çok Fazla Deneyimledim) arasında değişen bir ölçektir. Ölçek maddeler: "Depremi meydana geldiği yerde oluşan hasardan etkilendim", "İkametgahım hasar aldı.", "Deprem sonucu yaralandım", "Bir aile üyem/ yakın arkadaşım yaralandı", "Ölenler arasında bir aile üyem/ yakın arkadaşım vardı." şeklindedir.</p> <p>VII. Sosyal Destek Ölçeği: Deprem afetini yaşayan Türk katılımcı bireylerin, deprem afetini yaşayan Suriyeli bireylere ne derece sosyal destek verdiğini belirlemek amacıyla Drury ve arkadaşları'nın çalışmasında kullandıkları beş maddeli gözlenen sosyal destek ($\alpha = .92$) ve üç maddeli duygusal sosyal destek ($\alpha = 0.80$) maddelerine dayanarak hazırlanmıştır. "Yardım/hayatta kalanlar/malzemeler vb. bulmak için düzenlenen gruplara Suriyelilerle birlikte katıldım", "Deprem sonrası Suriyelilerle birlikte çalıştım.", "Felaket karşısında Suriyelilerle birlikte hareket</p>
--	---

Müdürlüğünde Kalan Sureti İmzalıdır)	Müdürlüğünde Kalan Sureti İmzalıdır)	Müdürlüğünde Kalan Sureti İmzalıdır)	Müdürlüğünde Kalan Sureti İmzalıdır)	Müdürlüğünde Kalan Sureti İmzalıdır)	Müdürlüğünde Kalan Sureti İmzalıdır)	Müdürlüğünde Kalan Sureti İmzalıdır)
..... / / 20..... / / 20.....	... / / 20..... / / 20.....	... / / 20..... / / 20..... / / 20.....
Etik Kurulu Jüri Başkanı - Asıl Üye	Etik Kurulu Jüri Asıl Üyesi	Etik Kurulu Jüri Asıl Üyesi	Etik Kurulu Jüri Asıl Üyesi	Etik Kurulu Jüri Asıl Üyesi	Etik Kurulu Jüri Asıl Üyesi	Etik Kurulu Jüri Asıl Üyesi
OY BİRLİĞİ İLE	X	<p>Çalışma yapılacak olan tez için uygulayacak olduğu Anketleri/Formları/Ölçekleri Çağ Üniversitesi Etik Kurulu Asıl Jüri Üyelerince İncelenmiş olup, / / 20..... - / / 20..... tarihleri arasında uygulanmak üzere gerekli iznin verilmesi taraflarımızca uygundur.</p>				
OY ÇOKLUĞU İLE	○					
AÇIKLAMA: BU FORM ÖĞRENCİLER TARAFINDAN HAZIRLANDIKTAN SONRA ENSTİTÜ MÜDÜRLÜĞÜ SEKRETERLİĞİNE ONAYLAR ALINMAK ÜZERE TESLİM EDİLECEKTİR. AYRICA FORMDAKİ YAZI ON İKİ PUNTO OLACAK ŞEKİLDE YAZILACAKTIR.						

EK B: Bilgilendirilmiş Onam Formu

Bu formun amacı araştırma ile ilgili olarak sizi bilgilendirmek ve katılmanız ile ilgili izin almaktır.

Bu kapsamda “Doğal Bir Afet Sonrası Gruplararası Sosyal Destek: Sosyal Kimlik Bakış Açısından Bir Çalışma” başlıklı araştırma “Pınar Yolcu” tarafından **gönüllü katılımcılarla** yürütülmektedir. Araştırma sırasında sizden alınacak bilgiler gizli tutulacak ve sadece araştırma amaçlı kullanılacaktır. Sizden ad ve soyadı gibi kimliğine dair bilgi istenmeyecek ve toplanan veriler anonim olarak sadece araştırmacının ulaşacağı biçimde saklanacaktır. Araştırma sürecinde konu ile ilgili her türlü soru ve görüşleriniz için aşağıda iletişim bilgisi bulunan araştırmacıyla görüşebilirsiniz. Bu araştırmaya **katılmama** hakkınız bulunmaktadır. Aynı zamanda çalışmaya katıldıktan sonra çalışmadan **çıkabilirsiniz**. Bu formu onaylamanız, **araştırmaya katılım için onam verdiğiniz** anlamına gelecektir.

Araştırmayla İlgili Bilgiler:

Araştırmanın Amacı: Bu araştırmanın hedefi, doğal bir afet sonrası sosyal destek sağlamada paylaşılan sosyal kimlik (depremde kimliği) ile özdeşleşme düzeyinin, etnik kimlik ve dini kimlik ile özdeşleşme düzeyinin, gruplararası temasın ve depremi deneyimleme düzeyinin sosyal destek sağlama düzeyi ile ilişkisini ayrıntılı bir şekilde incelemektir. Çalışma, deprem sonrası dönemde Türk bireylerin kendileri gibi depremi deneyimleyen Suriyeli bireylere sağladıkları sosyal destek düzeyi ile ilişkili etmenleri anlamayı amaçlamaktadır."

Araştırmanın Yürütüleceği Yer: Hatay il sınırları içerisinde 6 Şubat 2023 Kahramanmaraş depreminden etkilenen insanların bulunduğu bölgeler.

Not: Formu dolduran bireylerin çalışma sırasında travmatik deneyimlerini hatırlama nedeniyle yaşanabilecek olası psikolojik etkilenmeleri göz önüne alınarak, araştırmacı ile temasa geçilerek düzenlenecek kendilerinin belirleyecekleri bir zaman içinde ücretsiz psikolojik destek sağlanacaktır.

Çalışmaya Katılım Onayı:

Araştırmanın amacını, nedenini, yürütüleceği yer ile ilgili bilgileri okudum ve gönüllü olarak üzerime düşen sorumlulukları anladım. Araştırma ile ilgili ayrıntılı açıklamalar yazılı ve sözlü olarak tarafıma sunuldu. Bu araştırma ile ilgili faydalar ve riskler ile ilgili bilgilendirildim.

Bu araştırmaya kendi isteğimle, hiçbir baskı ve zorlama olmaksızın katılmayı kabul ediyorum.

Katılımcının Onayı: Lütfen ilgili kutucuğu işaretleyin:

Araştırmaya katılmayı onaylıyorum () Araştırmaya katılmayı onaylamıyorum ()

Araştırmacının:

Adı-Soyadı: Pınar Yolcu

e-posta:

İmzası:

EK C: Demografik Bilgi Formu

1. Yaşınız?

.....

2. Cinsiyetiniz?

Kadın () Erkek () Diğer ()

3. Eğitim Durumunuz?

() İlköğretim

() Ortaöğretim () Ön lisans

() Lisans

() Yüksek Lisans

4. Deprem sırasında yaşadığınız şehir?

.....

EK D: Dini Kimlik (Müslüman Kimliği) ile Özdeşleşme Ölçeği

		Kesinlikle Katılmıyorum					Kesinlikle Katılıyorum		
		1	2	3	4	5	6	7	
1	Kendimi Müslüman olarak tanımlıyorum.	1	2	3	4	5	6	7	
2	Kendimi Müslüman olarak görüyorum.	1	2	3	4	5	6	7	
3	Müslüman olmaktan memnuniyet duyuyorum.	1	2	3	4	5	6	7	
4	Diğer Müslümanlarla bir bağım olduğunu düşünüyorum.	1	2	3	4	5	6	7	

EK E: Etnik Kimlik (Türk Kimliği) ile Özdeşleşme Ölçeği

		Kesinlikle Katılmıyorum					Kesinlikle Katılıyorum		
		1	2	3	4	5	6	7	
1	Kendimi Türk olarak tanımlıyorum.	1	2	3	4	5	6	7	
2	Kendimi Türk olarak görüyorum.	1	2	3	4	5	6	7	
3	Türk olmaktan memnuniyet duyuyorum.	1	2	3	4	5	6	7	
4	Diğer Türkler ile bir bağım olduğunu düşünüyorum.	1	2	3	4	5	6	7	

EK F: Paylaşılan Kimlik (Depremzede Kimliği) ile Özdeşleşme Ölçeği

		Kesinlikle atılmıyorum Kesinlikle katılıyorum				
1	Çevremdeki Suriyeli bireyler ile bir bütün oldum.	1	2	3	4	5
2	Etkilenen diğer Suriyeli bireyler ile özdeşleştim.	1	2	3	4	5
3	Suriyeli hissettim bireyler ile birlik	1	2	3	4	5
4	Depremden etkilenen Suriyeli bireylerin de benim gibi olduğunu hissettim.	1	2	3	4	5

EK G: Sosyal Destek Ölçeği

		Kesinlikle katılmıyorum Kesinlikle katılıyorum				
1	Yardıml/hayatta kalanlar/malzemeler vb. bulmak için düzenlenen gruplara katıldım.	1	2	3	4	5
2	Suriyeli bireyler ile birlikte çalıştım.	1	2	3	4	5
3	Felaket karşısında Suriyeli bireyler ile birlikte hareket ettim.	1	2	3	4	5
4	Yağmaya karşı toplumsal savunmaya katıldım.	1	2	3	4	5
5	Yardıml malzemelerinin koordineli olarak dağıtılmasına katıldım.	1	2	3	4	5
6	Suriyeli bireylere duygusal destek sağladım.	1	2	3	4	5
7	Suriyeli bireylere saygı gösterdim.	1	2	3	4	5
8	Suriyeli bireylerin ihtiyaçlarına ilgi gösterdim.	1	2	3	4	5

EK H: Gruplararası Temasin Niceliği ve Niteliği Ölçeği

Bu bölümde, aşağıda yer alan ifadeleri **yaşadığınız yerdeki Suriyeli bireylerle olan temasınızı göz önünde bulundurarak** puanlamanızı istiyoruz.

		Hiç				Çok
1	Yaşadığımız yerde kaç Suriyeli birey tanıyorsunuz?	1	2	3	4	5
2	Suriyeli kaç komşunuz var?	1	2	3	4	5
3	Suriyeli kaç yakın arkadaşınız var?	1	2	3	4	5
4	Suriyeli bireyleri genel olarak onları Keyifli (hoş) buluyor musunuz?	1	2	3	4	5
5	Suriyeli bireyleri Yüzeysel buluyor musunuz?	1	2	3	4	5
6	Suriyeli bireyleri İşbirliği ruhunda buluyor musunuz?	1	2	3	4	5
7	Suriyeli bireyleri Olumlu buluyor musunuz?	1	2	3	4	5
8	Suriyeli bireyler ile tanıştığımızda genel olarak ilişkinizi Karşılıklı saygıya dayalı buluyor musunuz?	1	2	3	4	5

EK I: Depremi Deneyimleme Ölçeği**Hiç deneyimlemedim Çok fazla deneyimledim**

1	Depremi meydana geldiği yerde oluşan hasardan etkilendim.	1	2	3	4	5
2	İkametgahım hasar aldı.	1	2	3	4	5
3	Deprem sonucu yaralandım.	1	2	3	4	5
4	Bir aile üyem/yakın arkadaşım yaralandı	1	2	3	4	5
5	Ölenler arasında bir aile üyem/yakın arkadaşım vardı.	1	2	3	4	5

EK İ: SOBE Tez Etik İzin İstek Yazısı

T.C.
ÇAĞ ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü

Sayı : E-23867972-050.04.04-230001330
07.12.2023

Konu : Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu Kararı Alınması Hk.

REKTÖRLÜK MAKAMINA

İlgi: Rektörlük Makamının 09.03.2021 tarih ve E-81570533-050.01.01-2100001828 sayılı Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu konulu yazısı.

İlgi tarihli yazı kapsamında Üniversitemiz Sosyal Bilimler Enstitüsü tezli yüksek lisans programlarında tez aşamasında kayıtlı olan Halil LEK, Pınar YOLCU ile Emel KARAGÜL isimli öğrencilere ait tez evraklarının "Üniversitemiz Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu Onayları" alınmak üzere Ek'te sunulmuş olduğunu arz ederim.

Prof. Dr. Murat KOÇ
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürü

Ek: Öğrencilere ait Dosyalar

EK J: Çağ Üniversitesi Rektörlüğü Tez Etik İzin İstek Yazısı

T.C.
ÇAĞ ÜNİVERSİTESİ
Rektörlük

Sayı : E-81570533-044-2300013583
18.12.2023

Konu : Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurul İzni Hk.

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

İlgi : a) 07.12.2023 tarih ve E-23867972- 050.04.04-2300013301 sayılı yazınız.
b) 30.11.2023 tarih ve E-23867972- 050.04.04-2300011174 sayılı yazınız.
c) 27.11.2023 tarih ve E-23867972- 050.04.04-2300011061 sayılı yazınız.

İlgi yazılarda söz konusu edilen Erol Adıyaman, Hatice Gülsoy Yalçın, Halil Lek, Pınar Yolcu ve Emel Karagül isimli öğrencilerimize ait tez evrakları Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulunda incelenerek uygun görülmüştür.

Bilgilerinizi ve gereğini rica ederim.

Prof. Dr. Ünal AY
Rektör